

Täysistunto

Tiistai 6.9.2016 klo 14.00—18.42

13. Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisolaiksi

Hallituksen esitys HE 111/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

14.09 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa eduskunta! Olen iloinen saadessani esitellä eduskunnalle esityksen uudeksi nuorisolaiksi. Esityksen keskeinen tavoite on vahvistaa nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia, tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista. Vahvistamme nuorten harrastamisen merkitystä kuin myös toimintaa kansalaisyhteiskunnassa. Lain velvoitteet ja tavoitteet perustuvat yhteisvastuuseen, kulttuurien moninaisuuteen, kansainvälisyyteen, kestävään kehitykseen, terveisiin elämäntapoihin sekä ympäristön ja elämän kunnioittamiseen. Näiden varaan on hyvä rakentaa tulevaisuuden nuorisopolitiikkaa.

Koska esityksen tavoitteena on vahvistaa nuorten osallisuutta, päätimme aloittaa uuden toimintatavan jo lain valmisteluvaiheessa. Lähetimme lakiluonnoksen historiallisen laajalle lausuntokierrokselle loppuvuodesta 2015. Se kattoi muun muassa kaikki Suomen nuorisovaltuustot. Lakiesitystä oli mahdollista kommentoida myös avoimesti verkossa. Lisäksi lakiehdotusta käsiteltiin yhdessä nuorisojärjestöjen kanssa järjestetyissä työpajoissa.

Esityksen tavoitteena on parantaa valtion ja kuntien nuorisotoimien sekä nuorisotalon kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksia vastata yhteiskuntamme muutokseen. Valtaosa nuorista asuu jatkossa maan läntisissä osissa sekä suurimmilla opiskelupaikkakunnilla. Samalla yhteiskuntamme on kymmenen vuoden aikana muuttunut yhä moninaisemmaksi. Tämä muutos koskee erityisesti nuoria.

Esityksen tavoitteena on korostaa nuoruuden merkitystä sekä tarjota monipuolisia palveluja nuorille ja ylipäättään nuorelle väestölle. Nuorisojärjestömme edustavat yhä laajempaa ja rikkaampaa kuvaa yhteiskunnasta. Nuorisotyön muodot muuttuvat, ja esimerkiksi verkkonuorisotyön merkitys vahvistuu. Samalla lain tavoitteena on keskittyä valtakunnallisessa nuorisopolitiikassa muutamien keskeisten tavoitteiden toteuttamiseen yhdessä järjestöjemme kanssa.

Esityksen mukaan valtioneuvosto hyväksyisi joka neljäs vuosi valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman, joka olisi valtion nuorisopolitiikan keskeinen suunnittelun ja ohjauksen väline. Ohjelmaa valmisteltaisiin yhdessä nuorten, järjestöjen ja nuorten kanssa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

työtä tekevien yhteisöjen kanssa kentällä, ja siinä määriteltäisiin tärkeimmät valtakunnallisen nuorisopolitiikan tavoitteet seuraaville vuosille. Käynnistämme tänä syksynä ensimmäisen, uuden valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman valmistelun. Kutsun koko nuorisotyön kenttämme — sidosryhmät ja nuoret ennen kaikkea — mukaan valmistelevaan tätä tärkeää ohjelmaa.

Arvoisa puhemies! Nuorisopolitiikan rikkaus perustuu moninaisesti nuorisjärjestöihimme, jotka toteuttavat nuorisolain tavoitteita, muun muassa nuorten osallisuutta, vaikutusmahdollisuuksia, yhdenvertaisuutta järjestön oman perustan pohjalta. Esitys turvaa tämän järjestökentän moninaisuuden jatkossakin. Esityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyisi jatkossa valtakunnalliset nuorisolan osaamiskeskukset. Mikä tahansa valtionapukelpoinen nuorisjärjestö voisi hakea osaamiskeskuksen roolia ja osallistua toteuttamaan uutta nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaa jakamalla omaa erikoisosaamistaan koko laajan nuorisokentän käyttöön. Tavoitteena on samalla vahvistaa uuden valtakunnallisen ohjelman toimeenpanoa.

Arvoisa puhemies! Esityksessä uudistetaan etsivää nuorisotyötä koskevaa sääntelyä. Etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten määrä on kasvanut vuosi vuodelta. Vuonna 2015 etsivä nuorisotyö tavoitti noin 18 900 nuorta. Toiminta on vakiintunut ympäri Suomea nuorten tueksi. Tätä hyvää toimintaa haluamme edelleen tukea ja vahvistaa.

Lisäksi nuorten työpajatoiminnasta ja sen tehtävistä säädettäisiin jatkossa laissa. Nuorten työpajatoiminta ei olisi kuntia velvoittavaa toimintaa, vaan tehtävä olisi kunnalle vapaaehtoinen. Työpajatoimintaan osallistui vuonna 2015 lähes 15 000 alle 28-vuotiasta nuorta, ja toiminta kattaa lähes koko Suomen. Tärkeää on vahvistaa työpajojen ja oppilaitosten välistä yhteistyötä, jotta nuorille syntyisi mielekkäitä koulutuspolkuja, ensin koulutuksen kautta ammattiin ja työelämään. Tätä yhteistyötä tiivistämme myös eduskunnan käsittelyyn keväällä 2017 tuotavassa ammatillisen koulutuksen reformissa.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva esitys vahvistaa edelleen nuorten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa. Esityksen mukaan kunnan ja valtion viranomaisen tulisi tarjota ja järjestää nuorille mahdollisuus osallistua tai vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulisi muutoin kuulla mainituissa asioissa. Nuorten osallistuminen valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman valmisteluun tuleekin olemaan yksi ensimmäisistä selkeistä toimenpiteistä ehdotetun nuorisolain pohjalta, ja se käynnistyy jo syyskuun aikana pyöreän pöydän keskustelulla yhdessä nuorisjärjestöjen edustajien kanssa.

Kutsun jokaisen edustajan mukaan pohtimaan ja tekemään työtä sen eteen, että nuorten mahdollisuudet vaikuttaa itseään koskeviin asioihin olisivat entistäkin paremmat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Aihe lyhyelle debatille lienee olemassa, ja tästä syystä pyydän edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

14.15 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin työkauden alkaessa olisi mukava aloittaa iloisilla puheenvuoroilla, ja siltä osin tämä nuorisolaki on pääpiirteissään ok. (Ben Zyskowicz: Hyvä alkua!) Mutta koska puheet ja teot ovat nytkin ristiriidassa: Tämän lain tavoitehan on nuorten osallisuuden ja kyvyn toimia yhteiskunnassa vahvistaminen, nuorten oikeuksien toteutuminen. Mutta mitä tekee hallitus ensi vuoden budjetin kohdalta? Nostitte kovin esille tärkeän työpajatoiminnan. Jos ja kun lukuni ja tie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

toni ovat oikeat, niin hallitus on leikkaamassa ensi vuoden budjetissa nuorilta 24 prosenttia määrärahasosta. (Eduskunnasta: Ohoh!) Se on lähes 5 miljoonaa euroa. Ja se istuu ja sopii tavattoman huonosti nyt tämän nuorisolain sinällään oikeitten ja hyvien tavoitteitten ajamiseksi.

14.16 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni pääosin tämä laki palvelee tarkoitustaan. Mutta on meidän kaikkien intressissä, että meillä on hyvin monipuolinen ja riippumaton nuorisopolitiikka olemassa tässä maassa. Ja mielestäni Nuorisovaltuustojen Liitto on nähnyt tässä esityksessä vähän uhkakuvia. Sen myötä esimerkiksi osaamiskeskusten rahoitus tulevaisuudessa riippuisi jotenkin siitä, miten hyvin nämä osaamiskeskukset toteuttavat hallituksen ohjelmaa. Ja silloin mielestäni se ei kyllä palvele tarkoitustaan edistää monipuolista ja riippumatonta nuorisopolitiikkaa.

14.17 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tästä laistahan voi olla kyllä ylpeä. Kun täällä käy kansainvälisiä vieraita, he ihailevat paitsi suomalaista koulutusjärjestelmää myös suomalaista nuorisopolitiikkaa. Olemme tehneet monta asiaa hyvin, ja tässä ollaan tekemässä edelleenkin montaa asiaa erittäin hyvin.

Tähän, mihin edustaja Gustafsson puuttui, ehkä ministerikin voisi vielä ottaa kantaa. Meillähan nyt tuolla kehysriihessä tuli nuorisotakuun kannalta positiivisia päätöksiä. Ensinnäkin etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan resurssien lisäämiseen haetaan ratkaisuja myös työmarkkinapöydistä. Uskon ja toivon, että sellaisia löytyy sieltä. Hallitus omalta osaltaan on siihen varautunut. Ja sen lisäksi jo aikaisemmin nuorisotakuun toimeenpanoa varten asetettiin asiantuntijatyöryhmä. Siellä haetaan sisältöä siihen, mitä tarkoittaa, kun siirrytään pelkästä yhteiskuntatakuusta, joka sinällään on tärkeä, kohti yhteisötakuun suuntaa. Eli myös sieltä on odotettavissa uusia keinoja. Niitä meidän kaikkien pitää kyllä nyt tähän keskusteluun tuoda. Tämä tavoite on erittäin, erittäin tärkeä ja välttämätön, ja hallitus etenee tässä. Ehkä ministeri voisi avata tätä sisältöä vielä hiukan enemmän.

14.18 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorisolaki luo erittäin tärkeät puitteet tässä maassa tehtävälle nuorisotyölle. Mutta kuten ollaan kuultu, myöskin resurssit ovat ihan keskeisessä roolissa, jotta tätä tärkeätä työtä voidaan tehdä. Ainakin tämä valtiovarainministeri Orpon budjettiesitys sisälsi 4,6 miljoonan leikkauksia juurikin etsivään nuorisotyöhön ja myöskin työpajatoimintaan. Ja budjettiriihen yhteydessä hallitus siirsi tämän kokonaisuuden työllisyyspaketin kanssa kolmikantavalmisteluun. Minäkin haluaisin nyt kuulla ministeriltä, oletteko palauttamassa tämän 4,6 miljoonan rahoituksen, jotta päästään edes tämän vuoden tasolle, ja onko teidän mielestänne kolmikanta oikea paikka päättää nuorisotyön rahoituksen painopisteistä.

14.19 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erinomainen asia, että olemme saaneet tämän nuorisolain käsittelyyn. Nostan esille yhden näkökulman, joka myös näkyy tässä hallituksen esityksessä.

Kysymys on monialaisesta yhteistyöstä, siitä, millä tavalla meidän eri toimijat rakentavat palveluita nuorisokeskeisesti, ei niin, että me katsomme niitä toimialoittain nuorisotoimen tai koulutoimen tai sosiaali- ja terveystoimen kautta, vaan sen nuoren näkökulmasta. Siksi on erinomainen asia, että täällä myöskin lähdetään vahvistamaan monialaista yhteis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

työtä. Ja ennen kaikkea, kun luodaan erilaisia ohjelmia, toivon, että siellä pidetään mielessä se nuori, jota se koskettaa.

14.20 **Kimmo Kivelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin tärkeästä laista on kysymys, sillä tämä koskettaa noin kolmannesta meidän väestöstämme. Me jokainen tiedämme, että nuoriso ei ole mikään monoliitti. Jo toistakymmentä vuotta sitten Stakesin edesmennyt johtaja Heikkilä sanoi, että kolmanneksella meidän nuorisostamme menee paremmin kuin koskaan ja sitten lähes kolmasosa on sellaisia, että voidaan puhua jo miltei menetetystä sukupolvesta. Onkin äärimmäisen tärkeää, että kiinnitetään huomiota järjestäytyneen nuorisotoiminnan ulkopuolella olevien nuorten elämän edellytyksiin. Tässä on yleviä tavoitteita, oikeita, hienoja tavoitteita, mutta mikä on todella praksis? Hyvä, että on panostuksia etsivään nuorisotyöhön, ja tarvitaan myös tätä yhteistyötä ja vastauksia kysymyksen, kuka oikeasti ottaa kopin.

14.21 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorisolaki on se, voi sanoa, keskeisin työkalu, jolla sitä työtä, jolla pyritään pitämään kaikki nuoret mukana tässä yhteiskunnassa, tehdään. Ja voin omasta kokemuksestani sanoa, että sitä seurataan kunnissa hyvin tarkkaan ja se on kehittynyt eri vaiheissa edellisten hallitusten aikana.

Mutta todella on nyt niin, että budjettiriihessä hallitus päätti siirtää esimerkiksi nuorten koulutustakuuseen tai tähän osaamisohjelmaan tai etsivään nuorisotyöhön liittyvät päätökset tähän kolmikantatyöryhmään. Ja hallitushan on puhunut, että nyt hallitus itse tekee päätöksiä ja kolmikantaa käytetään, kun tarvitaan. Mikä teidän kantanne on, miksi nämä keinot ovat siellä kolmikannan neuvotteluissa? Ja vielä ehkä olennaisempi kysymys: Hallitus asetti tälle työryhmälle rajan, että sen pitää olla kustannusneutraali. Tarkoittaako tämä nyt sitä, että etsivää nuorisotyötä voidaan lisätä vain, jos se leikataan ansiosidonnaisesta työtömyysturvasta tai esimerkiksi Lex Taipale (Puhemies koputtaa) jätetään toteuttamatta?

14.22 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Nylander nosti esiin kysymyksen, johon myös minä tahtoisin vastauksen kuulla ministeriltä, liittyen siihen, että hallitus esittää poliittisen ohjauksen lisäämistä nuorisoalan osaamiskeskusten avustusten jakoon, mikä ei ole millään mittarilla kestävä. Tahtoisin tietää, miten ministeri perustelee tätä napanuoraa hallitusohjelman ja nuorisoalan osaamiskeskusten avustustenjaon välillä.

14.22 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä siitä, että tässä nuorisolain valmistelussa on ollut niin laaja ja hyvä kuuleminen, ja esimerkiksi poliittiset nuorisojärjestöt ovat esittäneet omia näkemyksiään lain valmisteluun. On todellakin tärkeää, että me kannustamme nuoria demokraattisiin vaikutuskeinoihin ja ottamaan vastuuta lähi- ja elinympäristöstään.

Olisin halunnut kiinnittää huomiota siihen, että varmasti aina vuosittain nämä valtionavustusten kriteerit nousevat keskustelun kohteeksi ja on äärimmäisen tärkeää, että siellä syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus sekä perusoikeuksien kunnioittaminen otetaan huomioon, ja on myös tärkeää, että nuoret itse ovat nimenomaan niitä toimijoita näissä järjestöissä, eivät pelkästään toiminnan kohteita. Ehkä ministeri voisi kommentoida tätä valtionavustusten jakamista, koska se vuosittain herättää niin paljon aina keskustelua.

Ja vielä kysymys sitten tästä nuorisolain alaikärajaista, sen tarpeellisuudesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

14.24 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On erittäin hyvä, että tämä laki on esittelyssä, ja hyvä, että siitä on niin laajasti kuultu.

Haluaisin ottaa osaa nuorisjärjestöjä koskevaan kohtaan, koska nuoret eivät voi olla osallisia, jos ei ole järjestötoimintaa, jonka kautta he voivat toimia. Meillä on aika paljon normienpurkuehdotuksia myös tänne järjestötoiminnan puolelle, ihan lähtien siitä, voiko kulukorvauksia saada myöskin työtön verottomana aivan kuten työssä käyvät ihmiset ja miten työttömyyden määrittely tapahtuu silloin kun osallistuu aktiivisesti erilaiseen vapaaehtoistoimintaan. Monia muitakin esteitä vapaaehtoistyölle ja kansalaistoiminnalle on. Onko näitä tullut tässä (Puhemies koputtaa) laajassa kuulemiskierroksessa, joka on mielestäni erittäin hyvä asia?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuoro edustaja Elorannalle, ja sen jälkeen mieluummin annan ministerille lyhyen puheenvuoron.

14.25 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kesäkuun alussa oli alle 25-vuotiaita nuoria työttöminä yli 54 000. Vaikka tuo nuorten työttömyys on edelleenkin lyhytkestoisempaa kuin vanhemmilla, niin nuortenkin työttömyys on pitkittymässä huolestuttavasti. Nuorisotakuu on estänyt nuorten työttömyyden pitkittymistä ja syrjäytymistä, ja sen avulla nuorten koulutus- ja työllistämispalveluja parannettiin. Osana tuota nuorisotakuuta toteutettiin muun muassa nuorten aikuisten osaamisohjelma, jonka avulla saatiin peruskoulun varassa oleville nuorille toisen asteen koulutus ja tutkinto. Nyt te olette kuitenkin ajamassa kokonaan alas tätä nuorten aikuisten osaamisohjelmaa juuri kun se on alkanut toimia hyvin, ja sen avulla on nähty todellakin aivan isoja menestystekijöitä, miten syrjäytyneet nuoret ovat saaneet ammatin ja päässeet töihin. Juuri kun tämä hyvä palvelu on löydetty, nyt se sitten lopetetaan. Toinen harmittava esimerkki ovat nämä etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan neljäsosaleikkaukset. Miksi, hyvä hallitus, teette päivittäisiä toimia kuin mitä oikeasti haluaisitte?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro ministerille paikasta päältä, tai siis puhujapöytästä, 3 minuuttia. Tai no, ministeri saa valita, kummalta paikalta. (Naurua)

14.26 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen:** Arvoisa puhemies! On suuri ilo, että nimenomaan nuorisolailla aloitamme tämän syysistuntokauden. Täytyy sanoa, että tästä uudesta nuorisolaista olemme kyllä hallituksessa hyvin ylpeitä. Se alleviivaa sitä Suomen isoa tarinaa siitä, että meillä nuoria kuullaan päätöksenteossa ja nuoria arvostetaan suuresti, heidän osallistumisestaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamiseen ja meidän yhteiskunnan rakentamiseen.

Hallituksen tavoitteena on myöskin turvata etsivän nuorisotyön ja nuorten aikuisten osaamisohjelman rahoitus. Tämä asia on siltä osin kesken, että vielä työtä tehdään näiden työllisyystoimien osalta, joita nämäkin kiistatta olisivat. Toivon, että jo kuukauden sisällä asiaan saadaan selvyyttä. Mutta tahtotila on se, että etsivän nuorisotyön ja nuorten aikuisten osaamisohjelman rahoitus voidaan turvata, jotta tämä arvokas toiminta voi jatkua.

Samoin tällä hetkellä työskentelee uusi nuorisotakuutyöryhmä, jossa on haettu vähän uudenlaisiakin näkökulmia siihen, millä tavalla voidaan tehdä sellainen nuorisotakuu, joka aidosti pääsee tavoitteisiinsa. Tavoitteet ovat yhteiset siitä, että meillä olisi vähemmän nuor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

ria koulutuksen ja työelämän ulkopuolella, että jokainen nuori löytäisi oman polkunsaa, oman paikkansa, ja siihen tarvitaan erittäin paljon enemmän yhteistyötä kuin tähän päivään mennessä on nähty muun muassa eri viranomaisten välillä.

Täällä esitettiin hyvä kysymys siitä, kuka ottaa kopin, ja se onkin ollut se, mitä on paljon pohdittu viime vuosina: kenellä on se vastuu, kuka auttaa nuorta hyvin kokonaisvaltaisesti silloin kun on ongelmallinen elämäntilanne kohdilla? Ja siitä syystä hallitus on jo hallitusohjelmassaan linjannut, että tämä Ohjaamo-toiminta valtakunnallistetaan. Eli ideana on se, että Ohjaamosta nuori saa avun ja ohjauksen palveluihin, joita hän tarvitsee. Näistä Ohjaamoista on nyt erittäin hyviä kokemuksia jo kunnissa. Toivon, että tämä on sellaisia iloisia saavutuksia, joista voimme sitten iloita, kun tässä tavoitteisiin ollaan päästy ja nuoret saavat palvelut yhdeltä luukulta.

Samoin koulutustakuusta huolehditaan, ja se toteutuu tällä hetkellä hyvin ja tulevaisuudessaakin. Ja todella, kaikenlaiset sellaiset uudet ideat nuorisotakuun ympärillä otetaan ilolla vastaan.

Toivon, että tätä monipuolisesti käsitellään valiokunnassa ja että tämä nuorisolaki saisi myös ansaittua näkyvyyttä. Nimittäin nyt kun seuraavat askeleet ovat siinä, että rakennetaan ohjelma siitä, mihin strategisiin painopisteisiin meidän nuorisopolitiikka nojaa seuraavat vuodet, tätä työtä halutaan tehdä — niin kuin lakiakin on valmisteltu — hyvässä yhteistyössä kentän kanssa. Sehän koskee sekä nuorten parissa työskenteleviä aikuisia että ennen kaikkea nuoria itseään. Itselleni on ollut kunnia-asia hallituksen nuorisoministerinä, että olemme hallituksessa lisänneet nuorisojärjestöjen, opiskelijajärjestöjen edustusta kaikissa lainvalmisteluun tähtäävissä työryhmissä, (Puhemies koputtaa) mitä vain ikinä on keksitty, (Mikaela Nylander: Osaamiskeskukset!) että sinne nuoria voisi tulla mukaan (Puhemies koputtaa) ja silloin käytännössä tätä kautta saamme nuorten näkökulman päätöksentekoon entistä vahvemmin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiitoksia. Ja vielä jos on aivan välttämätön muutama vastauspuheenvuoro, annetaan niille tilaa ja sijaa. Ensimmäisenä vastauspuheenvuoro, edustaja Lindtman.

14.29 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä keskustelu osoittaa, että tämä nuorisolaki on vähän tämmöinen kaikkien puolueiden lempilapsi, ja erittäin hyvä niin. On todella tärkeätä, että tässä nähdään tietyissä asioissa yli hallitus—oppositio-rajojen.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä jäi nyt vastaamatta siihen olennaiseen kysymykseen: Nyt kävi selväksi, että ministeri sanoi, että vaikka meillä on kuinka hyvä laki, niin se ei paljon lämmitä, ellei ole resursseja. Ja kun hallitus kautensa alussa leikkasi tämän nuorisotakuun resursseja — on iloista, että hallitus on ottanut retoriikkaansa uudelleen tämän nuorisotakuun, joka tuotti tulosta, muun muassa Euroopan alhaisimman nuorten pitkäaikaistyöttömyyden — niin nyt tämä osaamisohjelma, etsivä nuorisotyö ja työpaja: onko näiden rahoitus nyt riippuvainen siitä, kuinka paljon leikataan työttömyysturvasta tai Lex Lindströmistä? Jos näin on, niin mitä olette siitä mieltä ministerinä? (Puhemies koputtaa) Nämä ovat valtion päätettävissä olevia asioita, (Puhemies koputtaa) ja teillä on päätösvalta näihin resursseihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

14.30 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorisolaki on erittäin tärkeä laki, koska sillä pystytään ohjaamaan tätä nuorisotyötä valtakunnallisesti, ennen kaikkea kuntien suuntaan. Tältä osin haluaisin muutaman huomion esittää.

Kuten ministeri mainitsi, tämä Ohjaamo-toiminta tullaan valtakunnalliseksi laajentamaan, ja haluaisin tähän vaiheeseen mainita sellaisen asian, että yksistään Ohjaamo-toiminnan laajentaminen ei poista sitä ongelmaa. Eikä myöskään, edustaja Lindtman, se poista sitä ongelmaa, vaikka kuinka paljon rahaa sinne kaadetaan, että nämä nuoret saataisiin kaikki kopitettua, siis otettua kiinni. Meillä on tällä hetkellä 45 000 nuorta, jotka ovat syrjäytyneet tai syrjäytymisriskin uhan alla selkeästi olevia nuoria, ja lisäksi lähes 120 000 nuorta aikuista, joilla ei ole toisen asteen koulutusta. Heille pitää luoda sellaisia polkuja, jotka ovat vähän pidemmälle ajateltuja kuin esimerkiksi tämä Ohjaamo-toiminta. Ohjaamo-toiminnassahan diagnosoidaan kyllä hyvin se ongelma, mutta itse siihen asiaan puuttuminen ja avun antaminen vielä puuttuvat.

Tässä haluaisinkin ministeriltä kysyä, miten me saisimme tässä kehitettyä sellaisen järjestelmän, että kolmas sektori olisi voimakkaasti mukana näitten kuntien (Puhemies koputtaa) palveluitten rinnalla ja samassa pöydässä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt siirtäisin vastauspuheenvuoron edustaja Sarkkiselle.

14.32 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorisolakiesitys on pääasiassa hyvä, mutta nuorisopolitiikkaa ei kuitenkaan tehdä vain nuorisolailalla. On esitettävä kysymys: vastaako olemassa oleva laajempi yhteiskuntapolitiikka nuorison kasvavaan eriarvoistumiseen ja nuorten lisääntyvään syrjäytymiseen?

Yksi esimerkki nuoria syrjäyttävästä käytännöstä ovat niin sanotun pakkolakivelvoitteen erittäin tiukat tulkinnat. Eilen uutisoitiin nuoresta, jota ei hyväksytty työttömäksi työnhakijaksi, ja häneltä evättiin työttömyyspäiväraha, sillä hän ei lastenhoitovapaalla ollessaan ollut hakenut kouluun. Millaisen viestin se antaa Suomen nuorisolle, jos he eivät kelpaa edes työttömiksi työnhakijoiksi? Haluaisin kysyä, onko tällainen tiukka laintulkinta nuorisotakuun hengen mukaista.

14.33 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella aikaan saatu nuorisotakuu oli menestys siinä mielessä, että erityisesti vahvistettiin työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä. Se oli juuri se vahva perusta napata nuoret kiinni, antaa heille kädestä pitäen tukea ja apua löytää työpaikka, harjoittelupaikka. Olen huolissani kyllä siitä, mikä tämän toiminnan jatko on, kun hallitus on leikannut niin rajusti resursseja. Toivon, että ministeri ottaa tämän asian vakavasti ja huolekseen.

Sitten toisekseen: Nuorelle mahdollisuus harrastaa on tosi tärkeä. Se voi ehkäistä vakavaa syrjäytymistä. Näkeekö ministeri, että tällä nuorisolailalla olisi joitain positiivisia vaikutuksia siihen, että jokainen lapsi ja nuori voisi harrastaa, myös vähävaraisten perheiden lapset?

14.34 **Markku Rossi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On äärimmäisen tärkeää nimenomaan nuorisolain yhteydessä — tästä tunnustusta ministerille — että sitä valmistellaan ja on valmisteltu nuorisojärjestöjen ja nuorten itsensä kanssa eikä esimerkiksi meidän entisten nuorisopoliitikkojen toimesta. Tiedämmekö me tänään, mikä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

nuorisolle parasta, mitä he haluavat? (Vasemmalta: Niinpä!) Esimerkiksi Pokémon Go, josta voidaan olla montaa mieltä ja jota voidaan arvioida, on saanut Suomen nuoret liikkumaan ennennäkemättömällä tavalla. Ei siihen ole pystynyt koulu, eivät vanhemmat, ei armeija, eivät monet muutkaan tekijät. Kun syntyy tällaisia uusia asioita, niin annetaan niille mahdollisuuksia. Siksi, kun täällä kysytään, ratkaiseeko raha, no, voi ratkaistakin, mutta ei kaikkea. Annetaan nimenomaan nuorisojärjestöille, nuorisolle itselleen, nuorisolain toteuttamisen mutta muunkin vapaan toiminnan kautta mahdollisuus toteuttaa itseään, luoda omaa tulevaisuuttaan, omia unelmiaan. Se on parasta nuorisotyötä. (Mika Niikko: Juuri näin!)

14.35 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen todellakin ansaitsee kiitoksen siitä, että hän on näyttänyt esimerkkiä tässä valmisteluvaiheessa siitä, millä tavalla aidosti nuoria voidaan osallistaa. Nyt tämän osallistamisen painopiste tämän lain hyväksymisen jälkeen siirtyy sinne kuntiin, koska todella tarkalla silmällä täytyy seurata, millä tavalla sitä toimeenpannaan niin, että nuorilla aidosti on vaikutusmahdollisuuksia siellä kunnassa, etenkin itseään koskevaan päätöksentekoon. Se ei itsessään vielä riitä, että esimerkiksi perustetaan nuorisovaltuustoja, joista on hyviä kokemuksia ja joka melkein kaikista kunnista jo löytyy, vaan näillä nuorisovaltuustoilla pitää olla aitoa vaikutusmahdollisuutta. Nämä täytyy nyt siellä kunnissa turvata.

Olisin vielä kysynyt, onko ministerillä ajatuksia siitä, millä tavalla voidaan tukea ja kannustaa kuntia luomaan hyviä käytäntöjä tähän aitoon vaikuttamiseen, kun kuntien tehtäviä ja velvoitteita ymmärrettävästi ei voida suoraan lisätä.

14.36 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minäkin ilolla tervehdin tätä uudistusta, ja, kun meidän nuorekas ministerimme tämän vielä esittelee, ote vain paranee koko ajan.

Ohjelmaa on tehty yhdessä nuorten kanssa, ja se on erinomainen asia, koska mikään ei ole niin surkuhupaisaa kuin keski-ikäisten ihmisten suunnittelema nuorisotyö. Nämä osamiskeskukset, nuorten ohjaus- ja palveluverkostot, etsivä nuorisotyö, nuorten työpajat ja niin edelleen ovat kaikki hyviä ja kannatettavia asioita, mutta se suurin huoli todella on, varaako hallitus näihin riittävästi resursseja.

Tässä esittelytekstissä monessa kohtaa todetaan, että avustuksia tulee sinne, niitä voivat hakea valtakunnalliset nuorisojärjestöt ja valtionavustuksia myönnetään yleisavustuksina ja niin edelleen, ja niin edelleen. Tämä lista siitä, miten aiotaan tehdä, on pitkä, mutta missä tosiaan on se konkretia, josta täälläkin on puhuttu, että nämä rahat riittäisivät tähän hyvään ohjelmaan tai (Puhemies koputtaa) hyvän lain toteuttamiseen? (Puhemies: Ja aika on kulunut loppuun asti!)

14.37 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin puheenvuoroihin, joissa kiitellään tätä lakia, koska sen tavoitteet todellakin ovat kannatettavat ja hyvät. Ministeri puhui itsekin kauniisti niin työpajatoiminnasta, etsivästä nuorisotyöstä kuin Ohjaamo-toiminnastakin. Tuo kaikki on helppo allekirjoittaa.

Mutta kysyisin sitä: Kun laki on hyvä, niin miten ministeri näkee sen toimeenpanon? Me kaikki tiedämme, että Ohjaamo ikään kuin analysoi ja suunnittelee, mutta jos meiltä puuttuu vaikkapa työpajapuolelta tai muualta raha, jolla noita toimenpiteitä, joita nuoren tueksi tarvittaisiin, laitetaan sitten täytäntöön, niin se ei kyllä ole enää vain hyvän tahdon asia,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

vaan siinä on kysymys myös resursseista. Ja kun hallitus puhuu kauniisti sekä työpajatoiminnasta että etsivästä nuorisotyöstä, niin voisitteko te kertoa, miksi sieltä sitten leikataan niin voimakkaasti ja millä taikatempulla tuo leikkaus aiotaan paikata.

14.38 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On todella hieno, että meillä on nyt tämä nuorisolakiesitys tässä keskustelussa ja käsittelyssä, ja siitä kaikille asianosaisille kiitos.

Kiinnittäisin huomiota yhteen yksityiskohtaan liittyen nuorten osallisuuteen. Maassamme tehdään nyt erittäin historiallista ja merkittävää maakuntahallinnon uudistusta, ja samalla tavalla kuin kunnissa on perustettu nuorisovaltuusto, niin mielestäni olisi tärkeää, että otettaisiin huomioon nuorten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet myös tässä maakuntauudistuksen yhteydessä. Kun teemme tällaista kansanvaltaista uudistusta, niin on luotava nuorille osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuudet myös sitten näissä maakunnallisissa alueissa. Kysyisinkin ministeriltä: kuinka arvoisa ministeri näkee työn liittyen maakuntauudistuksen valmisteluun?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, valiokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Lauslahti.

14.39 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uudessa maakuntalaissa tulevat myös nuorisovaltuustot, ja siltä osin voi sanoa, että on erinomainen asia, että meillä on kaikilla ministeriöalueilla otettu tärkeänä osana nuorten osallisuus.

Edustaja Sirén mainitsi myös sen näkökulman, että nuoret täytyy myöskin ottaa vakavasti. Ei riitä, että meidän lain kirjain sanoo, että nuorisovaltuustoja pitää olla ja nuorten osallisuutta lisätä, vaan ennen kaikkea meidän pitää myöskin ottaa vakavasti meidän nuorten näkökulmat ja myös viedä ne osaksi päätöksentekoa. Toisaalta meidän tehtävämme on myöskin kannustaa meidän nuoria tuomaan näkemyksensä avoimesti esiin. Joskus se vaatii meiltä aikuisilta, kokeneilta vähän kannustuksen sanaa.

14.40 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää ministeriä. Tässä hallituksen esityksessä on erittäin hyviä tavoitteita, muun muassa tämä osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen, mutta toisaalta meidän pitää muistaa myös se, että meidän nuoriso on entistä jyrkemmin kahtia jakautunut. Oppimis- ja terveyserot ovat kasvaneet hurjasti. Niillä nuorilla, joilla menee hyvin, menee tosi hyvin: alkoholin käyttö, päihteiden käyttö on vähentynyt, ja kouluttaudutaan entistä korkeammalle. Mutta toisaalta niillä nuorilla, joilla menee huonosti, menee todella huonosti: päihteitä käytetään paljon, ja meillä on muun muassa paljon nuoria poikia, jotka eivät osaa peruskoulunsa jälkeen edes lukea. Meillä on Suomessa lukutaidottomia lapsia, ja näistä lapsista ja nuorista minä kannan paljon huolta. Ja nyt, ministeri Grahn-Laasonen, olen erittäin kiinnostunut näistä etsivän nuorisotyön rahoista, (Puhemies koputtaa) joita tässä salissa on jo peräänkuulutettu moneenkin kertaan ja puhuttu siitä, että raha ei välttämättä ratkaise. Mutta kyllä se niin on, hyvät ystävät, että rahalla turvataan ne resurssit, joilla näitä nuoria voidaan ohjata ja heistä pitää huolta siellä kunnissa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä debatissa vastauspuheenvuorot edustajille Elo ja Kiljunen, sen jälkeen lyhyen puheenvuoron ministeril-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

le, ja pyritään sen jälkeen siirtymään puhujalistaan. — Vastauspuheenvuoro siis, edustaja Elo.

14.41 **Simon Elo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorisojärjestöjen valtionavustuksen määräharkinnassa on käytännössä otettu huomioon nuorisolaissa olevat järjestön toiminnan tavoitteet ja lähtökohdat. Korkein hallinto-oikeus kuitenkin kaksi vuotta sitten katsoi, että avustusperusteissa ei ole säädetty siitä, että tällaiset asiat pitäisi toiminnassa huomioon ottaa. Itse olin aikanaan tekemässä tämän valituksen korkeimmalle hallinto-oikeudelle tässä kysymyksessä, ja se tosiaan meni niin sanotusti läpi. Nuorisolain esityksen perusteluissa todetaan, että olisi kuitenkin syytä olla nämä lähtökohdat ja tavoitteet nuorisolaissa sillä tavalla, että tämä valtionavustus voitaisiin peruuttaa, jos järjestö ei sitten näitä asetettuja tavoitteita ja lähtökohtia täytä. Arvoisa ministeri, toivon syvästi, että tässä otetaan kuitenkin huomioon vahvasti myös poliittisen mielipidevapauden merkitys eli se, että nämä tavoitteet, jotka sinänsä ovat tärkeitä, eivät aseta suoranaisia esteitä poliittiselle mielipidevapaudelle, jota kuitenkin (Puhemies koputtaa) länsimaisessa yhteiskunnassa täytyy vieläkin vahvasti puolustaa.

14.42 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä on useissa puheenvuoroissa perätty etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan perusrahoituksen korjaamista, niin haluan luottaa siihen, että ministeri nyt omalta osaltaan tulee siten korjaamaan tämän puutteen.

Mutta haluaisin muistuttaa, että työpajatoiminnan osalta on myös muita ongelmia. Ensinnäkin tämän palkkatukijärjestelmän, jonka hallitus on linjannut, se on käytännössä linjannut siten, että työpajatoiminnalle ei kohdistu enää palkkatukea, elikkä järjestöille ei kohdistu enää palkkatukea, ja se on kuitenkin yksi tärkeä osa työpajatoiminnan rahoituksesta. Samanaikaisesti hallitus on lyhentämässä palkkatukiaikaa, puolittamassa sen 24 kuukaudesta 12 kuukauteen, ja tämä tulee vaikuttamaan näihin rakennettaviin polkuihin, niihin pitkäjänteisiin polkuihin, joita nuorten työllistämiseen tarvitaan, niin että tulevaisuudessa se tulee entisestään vaikeutumaan ja sitä kautta tämä vaikeuttaa ennen kaikkea nuorten työllistymistä mutta myös työpajojen toimintaa. (Puhemies koputtaa) Toivoisin, että hallitus näkisi tämän kokonaisvaltaisesti eikä ainoastaan tämän nuorisolain näkökulmasta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt vastauspuheenvuoro ministerille. Toivon, että minuutti riittää.

14.44 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin jo kerran sanoin, hallituksen tavoitteena on, että resurssit voidaan turvata niin etsivään nuorisotyöhön, työpajoihin kuin nuorten aikuisten osamishjelman jatkamiseenkin. Samalla tietysti tarvitaan rinnalla resurssien viisasta käyttöä. Kunnilla on iso rooli, ja tulevaisuuden kunnilla vielä suurempi, kun entistä suurempi painopiste kunnan toiminnasta on nuorisossa, sivistyksessä ja näissä tehtävissä, jotka myöskin nuorisotoimialaa koskevat. Tarvitaan viisasta yhteistyötä eri sektoreiden välillä, siinä on paljon vielä kehittämisen varaa tämän nuorisotakuun toimeenpanossa. Ja myöskin sitä olen painottanut, että reagointiherkkyyttä tarvitaan, eli esimerkkinä nyt vaikka se, että me heti välittömästi, kun havaitsimme, että Suomeen tulee suuri määrä turvapaikanhakijoita, käynnistimme toimia myös nuorisotoimialalla, suuntasimme sinne avustuksia, jotta saatiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

kotouttamista edistettyä myöskin nuorisotoimialan sisällä. Kiitos kaikille järjestöille, jotka lähtivät tässä mukaan tekemään.

Täällä kysyttiin — nopeasti vastaan vielä — osaamiskeskuksista, ja niiden roolia on tässä uudistettu, ajatuksena nimenomaan se, että olisi enemmän vielä kannusteita kehittää omaa toimintaa ja sitä kautta olisi järjestöillä se mahdollisuus, että se oma toiminta saataisiin laajemminkin koko nuorisokentän hyödynnettäväksi. Eli osaamiskeskusten status on tämän lain mukaan tulevaisuudessa määräaikainen, tavoitteena vahvistaa vaikuttavuutta, kehittää kannusteita toiminnan kehittämiseen ja myöskin — jälleen painotan sitä — painopisteiden (Puhemies koputtaa) valitsemiseen, että täytyy pystyä entistä enemmän valitsemaan se, mihin keskitytään ja keskitetään (Puhemies koputtaa) kaikki resurssit, ja sitten saadaan myöskin niitä onnistumisia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja siirrytään puhujalistaan, edustaja Sarkkinen. Debattiin palataan, kun aihe siihen, tiivis sellainen, syntyy.

14.45 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! On erinomaista, että nyt käsittelyssä olevassa nuorisolaissa määritellyn arvopohjan asema nuorisopolitiikkaa laajasti ohjaavana tekijänä on selkeytetty ja vahvistettu. Suomen nuoriso on entistä moninaisempaa ja monikulttuurisempaa, joten on hienoa, että kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys on huomioitu nuorisopolitiikkaa laajasti ohjaavana arvona.

On myös kiitettävää, että nuorten osallisuus ja toimijuus ovat vahvasti läsnä lakiesityksessä. Nuorisopolitiikan ohjaavana periaatteena tulee olla nuorten aktiivisen kansalaisuuden vahvistaminen ja se, että nuoret pääsevät itse osallistumaan nuorisotyön ja -politiikan sisältöjen määrittelyyn. Nuoret pitää tunnistaa yhteiskunnallisina toimijoina eikä vain toiminnan kohteena.

Nuorisolakiesitys on pääosin hyvä. On kuitenkin esitettävä huoli Suomen nuorison kasvavasta eriarvoistumisesta, ja on esitettävä kysymys, vastaako olemassa oleva nuoriso-, koulutus- ja sosiaalipolitiikan kokonaisuus nuorison eriarvoistumiseen. Suurin osa nuorista voi oikein hyvin, mutta osa voi entistä huonommin, ja ongelmat kasautuvat. Aivan kuten lain perusteluissa todetaan, nuorten eriarvoistumisen lisääntymisestä kertoo muun muassa kasvava joukko toimeentulotuen varassa eläviä lapsiperheitä ja nuoria aikuisia. Nuorisotyöttömyys on jämähtänyt korkealle. Alle 25-vuotiaiden keskimääräinen tulotaso notkahti 90-luvun alussa, eikä ero muihin ikäryhmiin ole sen jälkeen juuri kaventunut.

Nuorten eriarvoistumiseen liittyy myös pahoinvoinnin perinnöllistyminen. Kohortti 87 -tutkimus osoittaa, että lähes kolmella neljästä toimeentulotukea saaneesta nuoresta on toimeentulotukea saanut vanhempi ja että kolmasosalla psykiatrista hoitoa saaneista nuorista on niin ikään psykiatrisessa hoidossa ollut vanhempi. Nuorisobarometri osoittaa nuorten sosiaalisessa luottamuksessa tapahtuneen muutoksia heikompaan suuntaan. 55 prosenttia suomalaisnuorista on kokenut syrjintää jossain elämänvaiheessaan, ja nuorista 85 prosenttia on ollut todistamassa nuoriin kohdistuvaa syrjintää viimeisen vuoden aikana. Nämä ovat herättäviä lukuja.

Jotkin yhteiskunnan käytännöt ovat omiaan lisäämään nuorten taloudellista syrjäytymistä ja syrjinnän kokemuksia, ja yksi räikeimmistä on alle 25-vuotiaiden niin sanottu pakko-hakuvelvoite ja sen erittäin tiukat tulkinnat. Lain mukaan alle 25-vuotiaalla on velvollisuus hakeutua koulutukseen, jollei hän ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä ammatillista tutkintoa. Jos alle 25-vuotias jättää hakematta koulutukseen ilman pätevää syytä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

hän menettää toistaiseksi oikeutensa työttömyysetuuteen. Ongelmana ei niinkään ole se, että nuoria ohjataan koulutukseen, vaan viranomaisten absurdin tiukat tulokset pätevästä syystä olla hakematta kouluun. Viranomaiset eivät hyväksy esimerkiksi hoitovapaata, asepalvelusta tai voimassa olevaa työsuhdetta hyväksyttäväksi syyksi olla hakematta vähintään kolmeen opiskelupaikkaan. Eli myös työssä oleva tai hoitovapaalla oleva nuori on velvoitettu jatkuvasti hakemaan kouluun, ja jos hän ei hae, niin työttömäksi jäädessään hänellä evätään oikeus työttömyyspäivärahaan.

Arvoisa puhemies! Näin niitä tulottomia nuoria luodaan. Näin nuorille luodaan kokemuksia ikään perustavasta syrjinnästä. Nuoria syrjäyttävä ja tulottomuuteen ajava käytäntö on vastoin nuorisotakuun tavoitteita pitää kaikki nuoret mukana yhteiskunnassa. Ei siis riitä, että meillä on hyvä nuorisolaki, vaan myös muun politiikan ja viranomaiskäytäntöiden pitää olla nuorisoystävällisiä tai ainakin kohdella nuoria muuhun väestöön nähden tasa-arvoisina kansalaisina.

Arvoisa puhemies! On sanottu, että jokainen syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle miljoona euroa. Syrjäytymisen inhimillisiä kustannuksia ei voi edes laskea. Etsivä nuorisotyö on eräs tehokas keino tunnistaa ja auttaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Hyvin toteutettu etsivä työ maksaa itsensä takaisin. On hyvä, että toimintamalli on yleistynyt ja otettu käyttöön lähes joka kunnassa. Valitettavasti tämä uusikaan nuorisolaki ei velvoita kuntia järjestämään etsivää nuorisotyötä, vaan sen järjestäminen on kunnille vapaaehtoista. Olisi hyvä, että käsittelyssä olevassa nuorisolain uudistuksessa etsivän nuorisotyön järjestäminen säädettäisiin kuntia velvoittavaksi tehtäväksi ja näin varmistettaisiin nuorten alueellinen tasa-arvo ja yhteiskunnan kannalta erittäin tärkeän ja kustannustehokkaan palvelun jatkuminen.

Lopuksi on todettava, että toivottavasti lain hyvät tavoitteet eivät leikkausten ja resurssien puutteen takia jää vain sanahelinäksi. Etsivä nuorisotyökin tarvitsee riittävät resurssit.

14.51 Touko Aalto vihr: Arvoisa herra puhemies! Meistä jokainen on ollut nuori, ja osa on sitä yhä tänä päivänäkin. Nuorena mielekkään tekemisen merkitys korostuu: oli kyse sitten liikunnasta, vaikuttamisesta tai muusta harrastustoiminnasta, on se tärkeä osa oman identiteetin rakentamista. Nuorisotyötä tehdään paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti aina nuoria itseään varten. On erittäin hyvä asia, että nuorisolain valmistelussa on kuultu laajasti nuorisojärjestökenttää, mutta kysynkin ministeriltä, minne on unohtunut nuorisojärjestökentän yksi keskeinen viesti, joka on seuraava: nuorisotyö ei voi olla hallitusohjelman jatke. Hallitus siis esittää poliittisen ohjauksen lisäämistä nuorisotalouden osaamiskeskusten avustusten jakoon, mikä ei ole millään mittarilla kestävä. On jopa kyseenalaista, että harkittaessa itsenäisen ja omaa tarkoituksypykäläänsä toteuttavan järjestön valtionapukelpoisuutta kriteerinä on suhde hallituksen ohjelmaan.

Arvoisa puhemies! Valtakunnalliset nuorisotalouden osaamiskeskukset, kuten Allianssi ja Avartti, ovat mahdollistamassa ruohonjuuritason nuorisotyötä ympäri Suomen. Niiden saama valtionapu vaikuttaa siihen, millaiset mahdollisuudet meidän lapsillamme ja nuorillamme on harrastaa ja olla osallisina yhteiskunnassamme. Se luo sen pohjan, jolta ponnistetaan aikuisikään. Itsenäisiä ja sitoutumattomia nuorisotalouden järjestöjä ei voi pakottaa toteuttamaan hallituksen politiikkaa kiristämällä niiden avustuksia. Rahoituksen on oltava aina ennakoitavissa, jotta toimintaa voidaan kehittää suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti. Nuorisotyö on nimensäkin mukaisesti nuorten kanssa nuorille tehtävää työtä. Hallitustyö on tästä täysin erillinen asia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

Arvoisa herra puhemies! Toivon, ettei kukaan tässä salissa unohda, millaista on olla nuori. Nuorena määritellään aikuisuuden suuntaviivat — niiden määrittely kuuluu nuorelle, ei hallitukselle. (Markku Rossi: Totta kai!)

14.53 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Olen iloinen siitä, että nuorisolain päivittäminen on viimein edennyt eduskuntaan asti. Hyvää tässä esityksessä on esimerkiksi pyrkimys vahvistaa nuorten osallisuutta ja yhdenvertaisuutta nykyisestä, tuoda nuorten omaehtoinen toiminta mukaan lakiin ja edistää kestävästä kehityksestä laajasti ymmärrettyinä. Toisaalta esimerkiksi osallisuus- ja yhdenvertaisuustavoitteissa on melko vähän uusia konkreettisia rakenteita ja keinoja asioiden parantamiseksi. Paljon ratkaistaankin lopulta vasta, kun lakia sovelletaan arjessa, erityisesti kunnissa. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, väestörakenteen näkökulmasta nuorten osalta edessämme on kolme merkittävää kehityssuuntaa: Ensinnäkin, nuorten osuus koko väestöstä laskee. Toiseksi, nuorten väestöosuuden alueelliset erot kasvavat. Kolmanneksi, kulttuurinen moninaisuus ja monikulttuurisuus kasvavat paitsi yhteiskunnassa yleensäkin niin etenkin nuoressa väestössä. Tämä tuottaa alueellisesti erilaisia haasteita, joihin jo monet kunnat esimerkiksi joutuvat nyt vastaamaan itsenäisesti.

Myös digitalisoituminen ja sen hyödyntäminen on monipuolistanut nuorten ja nuorisotyön toimintaa. Esimerkiksi Yleisradion, Mannerheimin Lastensuojeluliiton, Suomen Mielenterveysseuran ja Mielenterveyden keskusliiton yhteisen Sekasin-kampanjan avulla tarjottiin nuorille ilmaista keskusteluapua verkossa keväällä vuorokauden ympäri. Palvelu ruuhkautui kysynnästä. Tällaisia uusia ja perinteitä yhdistäviä palveluita, jotka toimivat monimedialaisesti, tulemme tarvitsemaan jatkossa lisää. Myös viranomaisien monialaisen yhteistyön kehittäminen on yhtä lailla tärkeää.

Edelleen yli puolet nuorista kokee myös tulleen syrjityksi jossain elämänvaiheessaan. Myös nuorten eriarvoistuminen on lisääntynyt. Tähän eriarvoistumiseen liittyy myös ylisukupolvinen pahoinvointi, joka täällä jo mainittiinkin. Suomen vahvuutena on ollut mahdollisuuksien tasa-arvo, jossa jokainen on voinut löytää omat voimavaransa ja saavuttaa esimerkiksi korkean osaamistason taustastaan huolimatta. Tämä kehitys on nyt uhattuna, ja siksikin esimerkiksi nuorisotyön asemaa on vahvistettava.

On myös hyvä muistaa, että yhteiskunnan suhdannemuutokset vaikuttavat esimerkiksi nuorten työttömyyteen selvästi enemmän kuin työttömyyteen yleisesti. Siksi esimerkiksi nuorisotakuuta ei pidä unohtaa, vaikka nykyinen asiasta säätävä asetusta onkin vanhenemassa. Hallitus toivottavasti kiinnittää erityistä huomiota ohjelmassaan olevaan nuorisotakuun jatkamiseen yhteisötakuun kautta. Ripeä työ on äärimmäisen tärkeää tässä kysymyksessä.

Osallisuuden edistäminen on yhteiskuntamme tulevaisuuden kannalta välttämätöntä. Lasten ja nuorten osallisuus pitää sisällään poliittisia ja sosiaalisia ulottuvuuksia. Osallisuuden ulottuvuudet edellyttävät paitsi kiinnostusta ja kykyä myös kokemusta ja tunnetta siitä, että voi vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin ja saada mahdollisuuden tehdä päätöksiä ja kantaa vastuuta. Nyt uudistettava laki ei vastaa näihin tavoitteisiin erityisen konkreettisesti. Nuorten kuulemista ja mukaan ottamista onkin syytä kehittää ja pohtia edelleen. Myönnettäköön: lain valmistelussa tätä työtä on tehty Suomen mittakaavassa pioneirimäisesti ja laajamittaisesti.

Nuorisovaltuustot ovat jo kuntalaissa, mutta ne ovat edelleen monissa kunnissa vakiintumattomia. On myös toisaalta tärkeää varmistaa, että nuorisovaltuustot ja muut vastaavat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

kanavat ovat aidosti vaikutusvaltaisia. Tämä edellyttää myös resursseja. Samalla meidän on kuitenkin muistettava, ettei muodollisen poliittisen prosessin kautta vaikuttaminen todellakaan puhuttele kaikkia vaan osallisuutta on voitava tuoda arkeen myös muuta kautta. Kun päätämme muun muassa sotesta ja tulevaisuuden kunnista, pidetään tämä kirkkaana mielessä, jotta nuorten ääni kuuluu niissäkin.

Arvoisa puhemies! Hyvällä ja toimivalla nuorisotyöllä tuetaan nuorten pärjäämistä, kasvua ja osallisuutta. Etsivällä nuorisotyöllä pyritään varhaiseen ongelmiin puuttumiseen ja nuorten auttamiseen ennen kuin tilanne kehittyy ongelmalliseksi. Työpajatoiminnalla voidaan tukea syrjäytymisvaarassa olevien nuorten työllistymistä. Hallitus on tekemässä näihin tärkeisiin nuorisotyön muotoihin kuitenkin näkyviä ja kipeitä leikkauksia, joita esimerkiksi kärkihanke ei vielä paikkaa. Kun nuorisolakia nyt aivan oikein uudistetaan, pidetään huolta siitä, että alan ammattilaisilla on myös käytännön edellytykset tehdä työtään jatkosakin. Sen on oltava uudistuksen lähtökohta — sen ja nuorten hyvinvoinnin.

14.58 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Olemme käsittelemässä äärimmäisen tärkeää ja isoa lakia, nuorisolakia. Se itse asiassa koskettaa joka kolmatta suomalaista, muutamaa kait vielä tässä salissakin. 1,8 miljoonaa suomalaista tämä laki koskettaa, ja puhutaan siis äärimmäisen tärkeästä ja merkittävästä asiasta. Tässä keskustelussa on hyvällä tavalla tuotu esille niitä erilaisia kohtia, missä nuorisolaki kohtaa tavallisen suomalaisen nuoren. Ja siellä tärkeässä roolissa on tietysti etsivä nuorisotyö siinä vaiheessa, kun sitä tarvitaan, ja niin pois päin ja sitten erilaiset vaikuttamisen keinot, millä voidaan muuttaa tätä suomalaista yhteiskuntaa. Kiitosta pitää antaa ehdottomasti tässä laissa, niin kuin tuossa debatissa jo useilta kansanedustajilta kuulimme, ministeri Grahn-Laasoselle siitä, että tämä laki on käynyt erittäin laajan lausuntokierroksen ja tehty sillä tavalla kuin hyvää lainsäädäntöä pitää tehdä. Tavoitteena on vahvistaa nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia ja kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa mutta myös sitten tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista, samoin kuin nuorten harrastamista ja toimintaa.

Arvoisa puhemies! Tässä isossa roolissa on totta kai se, millä tavalla me pystymme kantamaan huolta jokaisesta suomalaisesta nuoresta. Täällä on käyty keskustelua nuorisotakuusta, koulutustakuusta ja niiden viemisestä yhteiskuntatakuun suuntaan. Aika paljon on puhuttu siitä, mikä on resursointi, kuinka paljon on määrärahaa, ja jonkin verran onneksi myös siitä, ovatko ne toimivia, pitäisikö niitä uudistaa. Ja itse olen sitä mieltä, että kumpaakin tarvitaan: tarvitaan riittävä resursointi mutta tarvitaan myös uudistamista, ja sitä myös hallitus on tekemässä. Etsivä nuorisotyö on sitten tärkeä osa siinä vaiheessa, kun nuoren ote yhteiskunnasta on lipsumassa, ja tästä on erinomaisia esimerkkejä ympäri Suomen.

Mutta sitten tämä osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet. Sitä hallituksen esityksessä varsin laajasti myös läpikäydään. Nuorisovaltuustot, erilaiset vaikuttajaryhmät, oppilaskunnat, joita on saatu nyt jokaiseen kouluun eri kouluasteille, ovat tärkeässä roolissa tässä. Mutta pitää myös huolehtia siitä, että esimerkiksi nuorisovaltuustoilla on aidosti tehtävää, että nuorten kiinnostus osallistua siihen, tulla mukaan säilyy tulevaisuudessakin. Yksi sellainen asia, mikä meillä on laajasti keskustelussa niin tänään täällä kuin muuallakin, myös juhlapuheissa on ollut esillä, on nuorten kuuleminen erilaisissa päätöksissä niin valtion tasolla kuin kunnissakin. Mutta aika usein törmään siihen, että kunnissa tämä kuuleminen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

itse asiassa tehdään vain nuorisotyötä koskevissa asioissa ja unohdetaan se, että itse asiassa nuoria koskevia päätöksiä on valtaosa, mitä kunnissa tehdään.

Tästä tulen viimeiseksi siihen, mitä itse toivoisin, että meidän yhteiskunnassamme pohdittaisiin: nuorten äänestäminen. Osa on pelännyt sitä, että jos äänestysikä lasketaan 16 vuoteen, niin se jollain tavalla sekoittaisi suomalaista yhteiskuntaa. Näin ei tapahtunut seurakuntavaaleissa, missä nuorille annettiin mahdollisuus vaikuttaa. Minun mielestäni olisi jo aika pohtia myös kuntavaaleissa äänestysikä laskemista 16 vuoteen. Tällä hetkellä nimitään tilanne on se, että yhä kasvavassa määrässä kuntia nuorella jää se ensimmäinen myönteinen äänestyskokemus kokematta siinä omassa kunnassa sen takia, että tullaan 18 vuoden ikään niin, että lähdetään opintojen perässä pois sieltä kotikunnasta, ja usein silloin sen ensimmäisen äänestyksen, äänestyskoppiin menemisen, kynnyksellä kasvaa merkittävästi. Jos sen voisi tehdä siellä kunnassa, missä on käynyt yläkoulua ja esimerkiksi lukiota 16-vuotiaana, 17-vuotiaana ja saisi sen myönteisen kokemuksen tutun ihmisen äänestämisestä ja tuttuun asioihin puuttumisesta äänestämisen kautta, niin uskon, että me saisimme aktiivisia äänestäjiä tähän yhteiskuntaan lisää. Ja myös meidän täytyy, vaikka meillä omia vaikeuksia oli sähköisen äänestämisen kanssa, kyllä rohkeasti edetä näissä kysymyksissä. Jos tänä päivänä katsoo meidän nuoriamme, lapsista puhumattakaan, niin heistä valtaosa haluaa toimia entistä enemmän sähköisesti. Onko äänestäminen silloin enää sellainen toimi, mihin mennään tummassa puvussa ja pitkässä takissa, vai miksi sitä ei voisi tehdä, niin kuin jo osassa maita tehdään, entistä matalammaksi? Äänestyspaikat pitää tuoda oppilaitoksiin, niin kuin monissa paikoissa on tuotu, mutta minun mielestäni nopeasti pitää mahdollistaa myös äänestäminen sähköisesti, jopa internetissä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Valiokunnan varapuheenjohtajalle tuntuu olevan aivan välttämätöntä käyttää vastauspuheenvuoro. — Edustaja Lauslahti.

15.04 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies, nimitäin edellinen edustaja, Heinonen, nosti todella tärkeän aiheen käsiteltäväksi, ja mielestäni se kyllä ansaitsee ihan keskustelunkin: äänestysikä. Varsinkin kun meillä on käynnissä maakuntauudistus ja samaan aikaan tulee pohdittavaksi meidän kuntalakikin ja mitä kunnat tekevät, niin jos lähdetään pohtimaan, mitkä ovat kunnan tulevat toimialueet: ne ovat lukiot, ne ovat peruskoulut, ne ovat liikuntapaikat, ne ovat liikunta, musiikki, harrastukset — juuri ne asiat, jotka koskettavat meidän nuoria. Tässä kohdin edustaja Heinosen ehdotusta, että kuntavaaleissa voisi äänestysikä olla 16 vuotta — ehdottomasti, lämpöisesti kannatan tätä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tästä asiasta muutama vastauspuheenvuoro.

15.05 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, kun nousi tämä äänestysikä lasku esille, ja on hyvä muistella, että todella kun seurakuntavaaleissa 16—18-vuotiaille annettiin tämä äänestysmahdollisuus, niin sitä äänioikeutta käytti 14,5 prosenttia niistä nuorista, jotka sen uuden äänioikeuden saivat. Siis 14,5, elikkä ei kovin massiivinen määrä, ja tästä tullaan ehkä siihen tärkeimpään asiaan, että itse oikeus ei ole se, mikä siellä välttämättä tuo sen aktiivisuuden, vaan kyllä siellä tarvitaan muunlaista kansalaiskasvatusta, yhteiskuntakasvatusta, yhteiskuntaopin opetusta — miten se kehittyy kou-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

luissa — ja niin edelleen. Tämähän on kokonaisuus. En usko, että pelkällä oikeuden laajentamisella vielä päästään siihen, että nuoret jotenkin siitä sitten yhdessä yössä aktivoituisivat yhä entistä enemmän.

15.06 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ilo kuulla, että täällä on eri puolueista kannatusta ajatukselle tämän äänestysikärajan laskemisesta kuntavaaleissa. Oma puolueeni on pitkään pitänyt esillä tätä äänestysikärajan alentamista harkitusti tietyissä vaaleissa. Edustaja Räsänen on täysin oikeassa, että oikeus ei riitä vaan tarvitaan myös demokratiakasvatusta, josta tietysti ensisijaisesti koulujärjestelmämme tehtävä on vastata. Minusta tämä on hyvä keskustelunavaus ja varsin paikallaan, kun ajatellaan kunnan tulevaa tehtäväkenttää.

Mutta, arvoisa puhemies, minusta on oleellista, että tämän nuorisolain, jonka painopiste on jatkossakin kuntiin jäävissä tehtävissä, yhteydessä pohdimme aktiivisesti sitä rajapintaa, joka jää kunnan ja maakunnan yhteistyön varaan. Nuorten elämässä näitä asioita on hirvittävän paljon, ja on varmistettava etukäteen, että me emme jätä aukkopaiikkoja palvelujärjestelmään ja että me tietäisimme, kuka vastaa. Ajattelen vaikka nuoren elämässä isoa asiaa, oppilashuoltoa.

Näiden asioiden pohtiminen (Puhemies koputtaa) on tosi tärkeää myös osana tätä nuorisolain eteenpäinviemistä kunnissa.

15.07 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinosen ajatus tästä 16 ikävuoden äänestysoikeudesta oli kiinnostava. Itse olen miettinyt sitä siltä kannalta, että ei pitäisi sitten olla vain oikeus äänestää vaan oikeus asettua ehdokkaaksi. On vaikea ajatella vaaleja, joissa saa tukea muita mutta ei voisi itse olla ehdokas. Ja sitten jos 16-vuotias voi olla ehdokas ja voi tulla valituksi, seuraa tiettyjä juridisia vastuita esimerkiksi kuntien päätöksentekoeleimissä, ja tässä on, ainakin omassa ajattelussani, se suuri kysymysmerkki: miten niissä menetellään, koska päätöksentekijä on sitten myös ihan rikosoikeudellisessa vastuussa tietyistä päätöksistään? Tätä pitäisi minusta tässä miettiä. Ehdotus sinänsä on hyvä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustaja Jarvalle ja tämän keskustelun avanneelle edustaja Heinoselle, ja sitten mennään listaan.

15.08 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaan tuttu aihe tämä äänestysikä, tätähän pohdittiin myös Kainuun maakuntavaltuustossa — toki siellä on toiminut myös nuorisovaltuusto — ja siellä silloin äänestettiin tästä avauksesta, ja silloin ei ollut vielä näköjään rohkeutta lähteä etenemään sillä puolella, koska nimenomaan pohdittiin sitä, voiko olla myös ehdokkaana ja mitä vastuuta ja oikeuksia siitä sitten syntyy. Mutta toivon, että tässä voitaisiin edetä ja vaikka esimerkiksi kokeiluna sitten, jos ei edetä jo valtakunnallisesti.

Mikä tässä on tärkeää, on nimenomaan se kouluissa ja tietenkin nuorisotyön ja vanhempien kanssa tapahtuva yhteiskunnallisen vaikuttamisen koulutus ja kasvattaminen niihin asioihin. Me tiedämme kaikki sen, miten esimerkiksi koulut ovat irtaantuneet politiikasta täysin ehkä näitten historiallisten syiden vuoksi ja tällainen normaali kanssakäyminen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

poliittisten toimijoitten kanssa on kyllä ehkä mennyt aika kapeaksi. Ja tiedämme nämä monet (Puhemies koputtaa) kuntavaaleista ja eduskuntavaaleista.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä ennen tämän keskustelun avaajaa vastauspuheenvuoro edustaja Niikolla.

15.09 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvostettu herra puhemies! Edustaja Haavisto nosti hyvän näkökulman esille nimenomaan siitä, mitkä ne juridiset vastuut ovat nuorella, jos hän voi myös päättää sitten tulevaisuudessa ehdokkaaksi päästyään ja vaaleissa voitettuaan asioista. Mielestäni ongelma ei ole tämä äänestysikä lainkaan. Me olemme tämän asian korjanneet jo nuorisovaltuustoilla, ja se on valtakunnallista toimintaa. Nuorten ääni tulee aivan selvästi kuulluksi ainakin Vantaan valtuustossa ja Vantaan kaikissa lautakunnissa, mihin ne pääsevät mukaan. Siellä he saavat myös puheenvuoroja pitää, jos haluavat, ja saavat myös tuoda esityksiä valtuustoon. En minä usko, että tämä on ongelma.

Meillä on jotain muuta ongelmaa tässä koko vaalijärjestelmässä, koska tämä ei toimi. Tämä viehätys on loppunut jostain syystä. En nyt tässä mainitse omia spekulatioitani, mutta meidän täytyisi puuttua tähän koko vaalijärjestelmäkuvioon, koska tämä ei ole kovin houkuttelevaa pitkään aikaan, jos tähän ei mitään uudistusta tapahdu joltain muulta näkökannalta katsoen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Viimeinen vastauspuheenvuoro.

15.10 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Haavisto nosti esille tämän oikeuden äänestää, oikeuden olla ehdokkaana. Se on ratkaistu itse asiassa seurakuntapuolella jo tällä hetkellä. Siellä 16-vuotias on voinut olla mukana. Ei siellä nyt pahoja kavalluksia ole varmaan tapahtunut, jos nuoret ovat tulleet mukaan päätöksentekoon. Ei pelätä sitä siis turhaan.

Edustaja Joonas Räsänen minun mielestäni aivan oikein pohti sitä, että tämä oikeus ei varmastikaan ratkaise kaikkia asioita ja me tarvitsemme demokratiakasvatusta. Mutta se äänestysmahdollisuus kotikunnassa olisi minun mielestäni yksi hyvä keino tässä, ja oikeastaan ehdottaisin, että ministeri Grahn-Laasonen voisi vaikkapa näiden nuorisovaltuustojen kautta, jotka nyt tulevat laajasti käyttöön, lähteä selvittämään sitä, olisiko nuorilla halua olla aktiivisempia kansalaisia suomalaisessa yhteiskunnassa. Jos heillä on, niin toivotavasti me aikuiset ja entiset nuoret emme heidän mahdollisuuksiaan torppaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

15.11 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Eduskunnan käsittelyyn nyt tulevan uuden nuorisolain tarkoitus ja tavoitteet ovat hyviä. Tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista, samoin kuin nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteiden lähtökohtana on yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys, kestävä kehitys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö, niin kuin esittelytekstissä kuuluu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

Nämä kaikki ovat luonnollisesti kannatettavia asioita. Jatkuvasti muutoksessa oleva yhteiskunta ja kansainvälisen ilmapiirin muutos ovat tekijöitä, joiden seurauksena on hyvä, että määritellään myös lasten ja nuorten kentässä lain tasolla universaalien arvojen ja kansalaisyhteiskunnan olevan tulevaisuudessakin yhteiskuntamme perusta.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin ilmeistä, että tämä lakiehdotus ei ole syntynyt nuorisokentän vaan nykyisen hallituksen tarpeista. Vaikka lakiehdotuksen johdantotekstissä sanotaankin, että viime vuosina nuorten toimintaympäristössä, nuorisotyön rakenteissa sekä nuorten toiminnassa ja osallisuudessa tapahtuneet muutokset edellyttävät nuorisolain uudistamista, niin ne muutokset, mitä lakiehdotuksessa ehdotetaan, kertovat, että kyseessä näyttää olevan enemmänkin hallituksen ajama ideologinen normien purku kuin todelliset tarpeet. Tästä konkreettisena esimerkkinä on se, että esitys lisääisi kunnan mahdollisuuksia toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa haluamallaan tavalla. Ehdotetun lain kunnan vastuuta koskevan 8 §:n mukaan kunta voisi aiempaa paremmin ottaa huomioon paikalliset olosuhteet luodessaan edellytyksiä nuorisotyölle ja -politiikalle. Ehdotetun lain 9 §:ssä ei enää säädettäisi monialaisen yhteistyöverkoston kokoonpanosta, vaan kunta voisi koota verkoston paikallisen tarpeen mukaan. Tämä tulee käytännössä vaikuttamaan siihen, mitä toimintaa kunnat toteuttavat nuorille. Nuorisotyön volyyymi ja eri toimintamuodot tulevat vaihtelevaan paljon eri kunnissa. Vaarana on suuri alueellinen epätasa-arvo nuorten välillä asuinkunnasta riippuen. Kuntien tiukka talous voi helposti johtaa nuorten palveluista tinkimiseen ja suureen eriarvoisuuteen eri kuntien ja eri kunnissa asuvien nuorten välillä. Tämä ei ole hyvä asia.

Arvoisa puhemies! Hallitus on ajamassa voimakkaasti alas nuorisotakuuta tilanteessa, jossa työttömyys on kasvanut jo vuosia. Lakiehdotuksessa viitataan useassa kohdassa etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajatoimintaan. Hallitus aikoo kuitenkin leikata tätä toimintaa ensi vuonna 24 prosenttia eli kokonaista 4,65 miljoonaa euroa. Kysymys kuuluu, miten kunnat voivat tätä toimintaa järjestää, jos siihen ei ole rahaa. Valtiovallan pitäisikin kiireesti ottaa kaikki mahdolliset keinot käyttöön työttömyyden torjumiseksi ja talouden rattaiden nopeuttamiseksi. SDP:n eduskuntaryhmä esitti kesäkokouksessaan kymmenen kohdan listan, missä mukana oli myös ehdotus nuorisotakuuvoimavarojen lisäämisestä ja toimintamallien kehittämistä, jotta erityisesti ensimmäistä työpaikkaa vailla olevien nuorten työllistymisen edellytyksiä vahvistettaisiin. Nyt ei pitäisi leikata niiltä, jotka apua eniten tarvitsevat, vaan päinvastoin lisätä resursseja oleellisesti.

Suomalainen nuorisotakuumalli on onnistunut, ja sen kehittämistä tulisi jatkaa. Suomalaisen mallin mukaisesti jopa EU-puitteisiin rakennettiin yhteinen nuorisotakuumalli ja järjestettiin rahoitusta. Onkin surullista, että hallitus on ajanut suurimman osan nuorisotakuun rahoituksesta alas ja samalla lamaannuttanut takuun kehittämisen. Tämä on johtanut yhdessä työllisyysrahojen leikkaamisen kanssa muun muassa siihen, että nuorten työllistämistä tukevan, työnantajille suunnatun Sanssi-kortin rahoitus on tarpeisiin nähden riittämätön. Nuorisotakuun keskeinen tavoite katkaista nuorten työttömyys jo kolmen kuukauden kohdalla on karkaamassa pidemmäksi.

Nuorisotakuun toimintamallin vahvuus on ollut siinä, että paikallistasolla eri toimijat on saatu nuorten hyväksi mukaan yhteistyöhön. Vetoankin hallitukseen, että ette tarvitse hyviä tuloksia tuoneen nuorisotakuun toteutusta vaan olisitte valmiita sitä yhteistyössä nuorisotakuuta tukeneiden järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa kehittämään. Tämän pitäisi näkyä myös valtion budjetissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

Älkää näivettäkö nuorisotakuuta, vaan kehittäkää sitä. Ihan pelkällä hyvällä tahdolla se ei onnistu. Rahaakin tarvitaan.

15.16 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tällä hetkellä se väestöryhmä, joka kaikkein eniten kokee tullessa yhteiskunnan taholta hyljättyksi, on alle 20-vuotiaat nuoret. Erityisesti se näkyy toivottomuutena, kun monesta yrityksestä huolimatta ei saa opiskelupaikkaa. Sitten täällä me ihmettelemme, kuinka paljon näitä toisen asteen koulutuksen saamatta jääneitä henkilöitä on. Emme kuitenkaan luo heille puitteita tähän. Tämä on suuri epäkohta.

Kun lukee tämän esityksen kohdan 4, Esityksen vaikutukset, niin voi huomata sen, että nyt näitä kelpoisuusvaatimuksia, kuka näitä avustuksia voi saada, muutetaan ja tiukennetaan. Voin vain kuvitella, kuinka monessa nuorisotyötä tekevässä järjestössä tällä hetkellä mietitään, että mitähän tämä mahtaa käytännössä tarkoittaa. Esityksessä ei ole avattu sitä, mitä nämä uudet kelpoisuusehdot ovat, mutta todetaan se, että niiden seurauksena todennäköisesti avustusta saavien järjestöjen määrä vähenee. Minusta tämä on asia, joka valio-kuntakäsittelyssä pitäisi erityisellä tavalla huomioida ja varmistua siitä, että nämä saanti-perusteet näille avustusjärjestöille, nuoria avustaville ja tukeville järjestöille, säilyvät sellaisina, että mahdollisimman moni voi saada niitä.

Mitä sitten tarkoittaa vielä lisäksi tämä poliittisen ohjauksen lisääminen? Mikä on sen näkökulma? Entä kristilliset järjestöt, miten heidät on huomioitu? Seurakunnat ja niiden puitteissa olevat järjestöt tekevät aivan valtavaa, merkittävää työtä. Miten on niiden perusteiden laita, ja onko tässä jollakin erityisellä tavalla huomioitu ne, jotka tekevät tätä omalla panostuksellaan ja sitten saavat vähän yhteiskunnalta tukea?

Kristillisdemokraatit tervehtivät kyllä ilolla tätä esitystä ja näkevät, että sen vahvuus on ollut siinä, että siinä on yhdessä nuorten (Puhemies koputtaa) kanssa etsitty ratkaisuja.

15.19 Mika Niikko ps: Arvoisa herra puhemies! Täytyy ihan aluksi sanoa, että olen erittäin tyytyväinen, että meillä vihdoinkin on ministerinä henkilö, joka on itse keski-ikänsä alapuolella ja on hyvin nuorekas ja on hyvin innostunut nuorten asioista. Tämä näkyy myös hyvässä toiminnassa ministerillä siinä, että on myös puututtu esimerkiksi tähän ammattikoulureformiin uusien aloittein. Ja uskon, että tämän hallituskauden aikana tulee varmasti tapahtumaan useita sellaisia muutoksia, joita SDP:nkin Eloranta puheenvuorossaan odotti. Nimittäin nuorisotakuu ei saavuttanut niitä tavoitteita viime vaalikautena, joita täällä vaalikauden alussa luvattiin, vaan ne jäivät torsoiksi monelta osin, ja huomattiin se toimimattomuus, koska ministerit eivät välttämättä ymmärtäneet, mitä se käytännössä tarkoittaa, kun lähdetään toteuttamaan niitä toimenpiteitä, ja mimmoisia tuloksia niillä saadaan.

Arvoisa puhemies! Muutama huomio tästä nuorisolain sisällöstä. — Paljonko tässä on puheaikaa? 5 minuuttia?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ei ole mitään...

Ei ole rajaa, selvä. — Joo, arvoisa puhemies, ensimmäisenä haluan kiinnittää huomiota siihen, että kun tätä nuorisotakuuta nyt lähdetään muuttamaan, niin siellä täytyy tehdä radikaalisia muutoksia. Kiitän siitä luottamuksesta, että olen itse päässyt sinne mukaan, minut kutsuttiin sinne mukaan, ja olen varmasti omalta osaltani kiinnostunut tuomaan niitä näkökulmia, mitkä koskevat erityisesti syrjäytyneitä nuoria ja siinä riskissä olevia, koska

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

olen heidän parissaan työskennellyt itse pitkän uran ennen eduskuntaan pääsemistäni. Tästä näkökulmasta sallittakoon muutama huomio.

Esimerkiksi Ohjaamoitten valtakunnallistamisessa täytyy kiinnittää huomiota muutama asiaan. Ohjaamon tarkoitushan on olla tämmöinen matalan kynnyksen palvelupiste, jossa yhden katon alta saadaan palveluita nuorelle, hänen elämänsä tarvetta vastaavia ohjauksia ja neuvoja ja tukea. Siellä voi saada esimerkiksi terveydenhoitajan palveluita, jos kunta niin hyväksi näkee, tai psykologin palveluita jopa ja sitten tämmöistä jatkokoulutuksen jälkeistä neuvontaa ja ohjausta ja erilaista nivelvaiheen tukea. Joudun kuitenkin toteamaan sen, että jos Ohjaamo-toimintaa nykyisellä toimintamallilla laajennetaan, niin siihen jää yksi iso aukko: Se saavuttaa käytännössä vain ne nuoret, joilla on jonkunlainen päämäärä tiedossa tai ainakin valmius sen päämäärän tavoittamiseen. Ohjaamot, ikävä kyllä, eivät minun tietoni mukaan ole saavuttaneet juuri niitä nuoria, joita meidän pitäisi saavuttaa. Niille 45 000 nuorelle, jotka ovat aika pahasti pois kaikesta toiminnasta, täytyy järjestää paljon enemmän kuin pelkästään vastaanottoa, jossa heidän ongelmansa diagnosoidaan. Heille tulee järjestää tässä ja nyt nonstop-tyyppistä palvelutoimintaa, joka tarttuu heidän kipeimpiin senhetkisiin ongelmiinsa. Ne kipeimmät ongelmat nuorten elämässä yleensä ovat se koulutuksen puute ja se työpaikan puute ja se arjen sisällön puute. Monesti siellä on mukana jopa päihdeongelmia ja mielenterveysongelmia, ja ne yhdistettynä jopa asunnottomuuteen — ei siinä auta mikään neuvonta missään toimistossa.

Minä ymmärrän, että ne Ohjaamot rakennetaan jollain konseptilla, mutta nyt, jotta saataisiin onnistumaan tämä homma, pitää ehdottomasti saada sellaisia toimijoita mukaan siihen palvelurakenteeseen, jotka osaavat ottaa kopin niistä nuorista sillä hetkellä, kun se tilanne sen vaatii. Oman kokemukseni mukaan siihen eivät pysty muut kuin kolmannen sektorin toimijat ja järjestöt, jotka sillä tasolla työtä tekevät, ja ero on siinä, että he eivät toimi kello 8:n ja 16:n välillä, he voivat toimia 24/7-periaatteella. Meillä on Suomessa valtavasti hyviä kolmannen sektorin toimijoita, jotka ovat menestyksekkäästi tehneet sellaista jälkeä nuorten auttamisessa, että ne pitäisi hyödyntää nyt tämän Ohjaamo-toiminnan valtakunnallistamisessa.

Ongelmahan on siinä, että kunnat saavat nyt itse määritellä, tekevätkö he vai eivätkö tee kolmannen sektorin kanssa töitä. Toinen ongelma on siinä, että kolmas sektori ei yleensä saa sitä rahaa, mikä nuorisotakuustakin tulee. He saavat kyllä paljon kauniita puheita ja saavat sitä yhteistyöhön kannustusta, mutta rahaa ei tule. Ja ilman rahaa on turha odottaa myöskään ammattitoimijoilta laadukasta ja nopeaa palvelua. Voidaan esimerkiksi olettaa, että jos nuori, joka tarvitsee tukea, haluaa päästä vaikka työelämään tai koulutukseen, niin kun meillä nyt ammattikoulujärjestelmästä putoaa noin 15—17 prosenttia joka ikäluokasta pois, niin hän tippuu pois, ei mene ammattikouluun. Ammattikoulua ei saada niin houkuttelevaksi joidenkin nuorten kohdalla, vaikka se tehtäisiin osakoulutustoimintaa olevaksi tutkinnoksi, koska monet nuoret eivät vain yksinkertaisesti mene sinne kouluympäristöön. Siinä mielessä esimerkiksi Suomessa toimii jo hyviä toimijoita, kuten esimerkiksi tutustuin viime syksynä Settlementisäätiön osakoulutustoimintaan, Samaria ry:n toimintaan, joissa he eri valmennusmalleilla pystyvät kouluttamaan nuoria sellaiseen valmiuteen, että nämä voivat muutaman kuukauden tai korkeintaan vuoden koulutuksen saatuaan saada työpaikan. Ja ne tulokset, mitä näistä heidän koulutusohjelmansa läpikäyneitten nuorten määristä on, ovat aika huikaisevia, koska parhaimmillaan he pystyvät saamaan 80 prosenttia niistä osakoulutuksen käyneistä työelämään kiinni — keskiarvo on kuitenkin jokaisessa tapauksessa yli 50.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

Ja nyt kun puhutaan niistä nuorista, jotka ovat tippuneet jo tämän järjestelmän ulkopuolelle — niistä, joita me emme ole saavuttaneet — niin ei voida olettaa, että kunta pystyy heidät saavuttamaan, vaikka sinne kannettaisiin kuinka paljon rahaa. Se raha ei enää ratkaise tätä ongelmaa. Tähän tarvitaan luovuutta ja uudenlaisia toimenpiteitä. Ja minä toivon sydämestäni ja uskonkin siihen, että ministeri havaitsee tämän näkökulman, että kun me rupeamme uudistamaan tätä koko järjestelmää, me otamme voimakkaasti ne toimijat mukaan, jotka osaavat kohdata ne nuoret ja viedä heidät maaliin saakka, vaikka he kompuroisivat kuinka monta kertaa. Siinä eivät koulutukset auta, siinä eivät auta mitkään asemat eivätkä kokemukset, vaan siihen tarvitaan pohjimmiltaan vain ihminen, luotettava aikuinen, joka pystyy rakastamaan ja välittämään siitä nuoresta ja viemään hänet niitten kompurointien kautta maaliin saakka.

Arvoisa puhemies! Tästä voitaisiin paljonkin puhua, mutta tästä varmaan puhutaan nuorisotakuuryhmässä enemmän ja tullaan varmasti esittämään myös ministerille jotain radikaalisia toimenpiteitä näitten järjestelmien tueksi, mitä me olemme nyt tähän yhteiskuntaan jo rakentaneet.

Toinen asia, minkä haluaisin tässä nostaa esiin, on tämä vähemmän mielenkiintoinen asia varmasti itsellenikin, mutta pakko tästä on puhua, kun on tästä niin paljon saanut postia. Se on tämä poliittisten nuorisojärjestöjen saama tuki. Nyt edustaja Elohan tästä jo mainitsi tässä puheenvuorossaan, että OKM on usean vuoden ajan asettanut Perussuomalaiset Nuoret muihin yleisavustuksen hakijoihin verrattuna eriarvoiseen asemaan. Tästä on tullut myös korkeimman hallinto-oikeuden päätös, ja siinä mielessä, että 2014 annettu päätös on kuitenkin lainvoimainen ja lisäoikeudenkäynti on tulossa näistä muistakin hakemuksista, tuntuu vähän kiusalliselta tästä asiasta puhua. Mutta minä itse haluaisin oikeastaan niin, että me emme antaisi poliittisille nuorisojärjestöille millään tavalla rahaa täältä suoraan automaattisesti, vaan ne joutuisivat käymään sen saman prosessin kuin joka ikinen nuorisojärjestö joutuu avustusta hakiessaan käymään. Me sanomme kyllä, että ne joutuvat käymään ja ne tekevät sen hakemuksen ja ne arvioidaan, mutta kuitenkin se arviointiperuste on, uskallan sanoa, hiukan erilainen kuin muilla nuorisojärjestöillä kuitenkin. Siellä on perinne syntynyt siitä, että jotkut järjestöt saavat automaattisesti jopa 600 000 tai 500 000 euroa tai lähes 700 000 euroa riippumatta siitä, että jäsenmäärä on tippunut vaikka 40—50 prosenttia vuosien saatossa. Siinä mielessä tällainen tasa-arvoinen kohtelu näitten osalta olisi ihan kohtuullista, koska tästä tulee semmoinen kiusallinen tilanne, itse kun olen valtiovarainvaliokunnan jäsen ja nuorten asioiden puolestapuhuja: me emme haluaisi tällaista asiaa käydä keskusteluissa, kun me käymme valtion budjettia sitten tuolla jaostossa ja muualla läpi. Toivoisin, että tämä asia tulisi korjattua muulla tavalla kuin meidän keskinäisten keskusteluitten kautta.

Arvoisa puhemies! Olen tosi kiitollinen siitä, että kunnat ovat lisänneet kuitenkin omia määrärahojaan nuorten hyväksi. Osaltaanhan se johtuu tietysti siitä, että tämä etsivä nuorisotyö on tullut pakolliseksi kunnille jo joitain vuosia sitten. Mutta täytyy kuitenkin se mainita, että kuntien käyttämä rahamäärä on kymmenen vuoden aikana, jos ei nyt lähes tuplaantunut, niin on siihen tullut yli kolmannes kuitenkin lisää. Tällä hetkellä se muistaakseni oli noin 220 miljoonaa, jota kunnat käyttävät näitten nuorten palveluitten järjestämiseen. Ja uskon, että avoimella mielellä ja rohkealla, innovatiivisella avauksella me voimme luoda myös sellaisen järjestelmän tähän maahan, joka oikeasti saavuttaa ennen kaikkea nämä syrjäytyneet nuoret ja siellä riskissä olevat nuoret, mutta se vaatii rohkeutta myös vir-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

kamiehiltä tehdä uudenlaisia avauksia ja ottaa vähän riskejä, koska riskejä ottamatta mikään ei tule muuttumaan.

15.28 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Niikolla oli todella tärkeä puheenvuoro. Tärkeintä ei aina ole raha ja koulutuskaan, vaan kaikkein tärkeintä ovat ne välittävät ihmiset nuorensakin ympärillä.

Arvoisa puhemies! Uudistetun nuorisolain tavoitteeksi on muun muassa mainittu nuorten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien edistäminen, yhteisöllisyyden ja itsenäistymisen tukeminen sekä nuorten yhdenvertaisuuden ja kasvuolojen parantaminen. Nämä kaikki ovat hyvin kannatettavia päämääriä, ja toivon todella, että näitä asioita voidaan lain avulla parantaa. Kiitänkin ministeriä siitä, että tätä nuorisolakia nyt uudistetaan. Se on todella tarpeen.

Edellinen nuorisolaki on vuodelta 2006, jolloin elimme nuorten näkökulmasta varsin erilaista aikaa. Taloustilanne yhteiskunnassa ja monissa perheissä oli parempi ja digitaaliset pelit ja laitteet eivät olleet aivan niin yleisiä kuin tänä päivänä. Uudistettu nuorisolaki vastaakin nuorten muuttuneeseen toimintaympäristöön hyvin. Syrjäytymisen estäminen lienee kuitenkin lain tärkeimpiä tavoitteita, ja tähän tarkoitettu viranomaisten yhteistyö ja varhainen puuttuminen saattavat antaa nuorille uutta tarmoa. Etsivää nuorisotyötä on myös tärkeää ylläpitää ja kehittää. Näin tavoitetaan monia nuoria, jotka ovat ideoiden ja pienen työntöavun tarpeessa.

Nuorten työpajat ovat myös erinomainen tapa tavoittaa nuoria. Lakiehdotuksessa todetaan, että nuorten työpajatoimintaa on toteutettu useilla paikkakunnilla yli 30 vuotta. Vuonna 2015 työpajatoiminnan järjestäjiä on lähes 230 ja toimintaa on 281 kunnalla. Laajan kattavuuden kautta myös hieman syrjäisemmällä seuduilla asuvilla nuorilla on mahdollisuus päästä ohjattuun työpajatoimintaan mukaan.

Myös tasa-arvon ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen on erityisen tärkeää, kun perheiden tuloerot kasvavat ja nuorilla on hyvin erilaiset lähtökohdat elämään. Esimerkiksi urheiluharrastuksiin pitäisi mielestäni kaikilla nuorilla olla mahdollisuus lompakon paksuudesta riippumatta. Liikunnan merkitystä ei voi nuorten kasvatuksessa yliarvioida. Liikunnan aktiivinen mukaan ottaminen nuorisotyöhön on keskeistä. Liikunta edistää nuorten fyysistä ja henkistäkin hyvinvointia. Syrjäytymisen estämiseen voidaan vaikuttaa myös saamalla nuoret harrastusten piiriin. Nuorisojärjestöt ja vapaaehtoistoimijat ovat avainasemassa. Moni nuori tarvitsee tsemppaajaa. Vapaaehtoistoimintaa ei saa vaikeuttaa tulevaisuudessakaan.

Kuten totesin, nuorisojärjestöt ovat merkittävä vaikutusväylä nuorille ja niiden asema nuorten yhteiskunnallisessa osallistumisessa on keskeinen. On kuitenkin huomattava, että kaikkia nuorisojärjestöjä ei valitettavasti kohdella rahoituksen osalta tasa-arvoisesti. Näin on etenkin poliittisten nuorisojärjestöjen kohdalla. Tasa-arvo niidenkin osalta olisi suotavaa. Kuten Niikko ja Elo jo aikaisemmin ovat todenneet, niin Perussuomalaiset Nuoret on kärsinyt jo vuosia tästä epätasa-arvosta tuen suhteen, ja haluankin uskoa, että tämä asia on tulevaisuudessa korjaantumassa.

Nuorisolaissa on otettu huomioon myös digitaalisuus. Uusi digitaalinen toimintaympäristö, jossa nuoret viettävät suuren osan ajastaan, on todella otettava huomioon. Samalla on kuitenkin järkevää pitää digihurmoksessa huolta siitä, että perinteinen kirjoitustaito ja myös lukutaito ovat tulevaisuudessa vahvoilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

Yhteisöllisyys on otettu keskeiseksi lähtökohdaksi lainvalmistelussa, hyvä näin. Toimimalla yhteistyössä muiden kanssa nuori oppii parhaiten hyvän kansalaisen perustaitoja. Kysymyksiä herättää kuntien tasa-arvoinen, tasavertainen mahdollisuus toteuttaa nuorisolain vaatimia toimenpiteitä. Toimintamallit eivät ole ilmaisia, ja kuten hyvin tiedämme, on kuntien välillä merkittäviä varallisuuseroja. Olisi keskeistä pitää huolta siitä, että kaikilla nuorilla olisi mahdollisuus päästä nuorisotyön ja -toiminnan piiriin asuinpaikasta riippumatta.

Arvoisa puhemies! On myös tehtävä työtä sen eteen, että toisten kunnioittaminen, hyvät käytöstavat, elämän arvostus ja empatia kuuluvat nuorten arvoihin. Tässä työssä on nuorisotyön lisäksi keskeinen merkitys kodilla ja koululla. — Kiitos.

15.34 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan on mukava aloittaa tämä syysistuntokausi tällaisella lakiesityksellä, josta tuntuu vallitsevan näin mukava yhteisymmärrys yli puoluerajojen. Eli käsittelyssä on nuorisolaki, jonka valmistelusta on tänään täällä salissa jo monessa puheenvuorossa kiitelty ahkeraa ja osaavaa ministeri Grahn-Laaosta — jos ministeriä on tarpeen jollakin määreellä määritellä. Tämän lain valmistelu on osoittanut, että ministeri on myös osallistava ja hän on valmistelussa ottanut nuoret itsensä mukaan, niin että tämä laki on myös nuorten näköinen, niin kuin nuorisolain täytyykin olla.

Uusi nuorisolaki tulee tarpeeseen, ja se vahvistaa tätä vanhaa, nykyistä lakia siltä osin, kun laki on jäänyt ajasta ja osoittautunut toimimattomaksi tässä vuosien saatossa. Ajat muuttuvat, ja siltä osin täytyy näitä lakejakin tarkistaa. Tämä uusi laki myöskin selkeyttää valtion ja kunnan välistä vastuunjakoa sen osalta, mikä tulee esimerkiksi nuorisotyöhön.

Itse minä olen kantanut — tämän nuorisolain valmistelun osalta mutta myös liittyen tähän kuntalain kirjaukseen nuorisovaltuustoista — huolta siitä, millä tavalla varsinkin siellä kunnissa voidaan aidosti varmistaa, että nuorilla on oikeat vaikutusmahdollisuudet. Tämä on ollut sikäli haasteellista, koska on ymmärrettävää, että tämänkään lain osalta ei voida, ei oikein ole mahdollisuutta säätää uusia tehtäviä ja velvoitteita kunnille vanhojen päälle. Mutta tämä uusi laki antaa kunnille kuitenkin paremman mahdollisuuden toteuttaa nuorisotyötä paikalliset olosuhteet huomioon ottaen.

Minä haluan kuitenkin kiinnittää huomiota tähän lain vaikuttavuuteen ja siihen aitoon vaikuttamiseen, koska siihen me voimme kaikki, erityisesti siellä kunnan päätöksenteossa, jatkossa vaikuttaa. Uuden nuorisolain keskeisenä tavoitteenahan on vahvistaa nuorten mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Näitä mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa vahvistetaan uudessa laissa kuntien lisäksi aikaisempaa selkeämmin ennen kaikkea valtionhallinnossa, mutta kyllä siellä kuntien osaltakin voidaan edelleen näitä vaikutusmahdollisuuksia kehittää. Nuorten yhteiskunnallisen osallisuuden toteutumisessa tuleekin olemaan ihan keskeistä se, millä tavalla tämä uusi nuorisolaki ryhdytään toimeenpanemaan kunnissa. Uudistuksen yhteydessä olisi olennaista kiinnittää huomiota myös nuorille suunnattujen osallistumismahdollisuuksien vaikuttavuuteen, jotta se osallistuminen ei jää näennäiseksi tai päälleliimatuksi, miten hirveän helposti käy, jos perustetaan nuorille joi-tain muusta päätöksenteosta irrallisia, omia vaikuttamisen paikkoja.

Nuorten osallistumisesta, vaikuttamisesta ja kuulemisesta säädetään ottaen huomioon tämä kuntalaissa mainittu nuorisovaltuustomahdollisuus, se voi olla myös joku muu vaikuttajaryhmä nuorille, mutta monessa kunnassa tähän nuorisovaltuustoratkaisuun on päädytty, ja ihan hyvä niin, koska nuorisovaltuustoista on varsin hyviä esimerkkejä, hyviä kokemuksia monesta kunnasta. Täytyy kuitenkin huomioida, että se nuorisovaltuuston perus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

taminen ei yksinään riitä vaan pitää turvata sen nuorisovaltuuston toimintaedellytykset ja sitten sen nuorisovaltuuston toiminnan aito linkki siihen varsinaiseen päätöksentekoon, johon nuorilla ei ole mahdollisuutta osallistua esimerkiksi kuntien tai kaupunkien valtuustoissa. Eli se vaikuttaminen ei saa jäädä näennäiseksi, ja se meidän täytyy turvata siinä toimeenpanossa. Helposti tosiaan ajatellaan, että kun varmistetaan, että jokaisessa kunnassa on se nuorisovaltuusto, niin sillä on tämä osallistumisen ja vaikutusmahdollisuuksien velvoite täytetty, mutta näinhän se ei tietenkään vielä ole. Nuorten mielipide voidaan kuulla vain, jos sitä kuunnellaan. Ja siinä kuulemisessa ja kuuntelussa ratkaisu ei ole se, että nuoret keskusteleivat vain keskenään. Osallistumismahdollisuuksien ja sen kuulemisen vaikutavuuden parantamiseksi on tärkeätä myös se, että me aikuiset tarkistamme asenteita ja toimintatapoja niin, että nuoret kokevat, että tällä heidän tekemällään työllä oikeasti on merkitystä.

Minä haluaisin lisäksi puhua näistä lain yleisistä tavoitteista aivan lyhyesti. Arvoisa puhemies, lain yleisenä tavoitteena mainitaan monia hyviä, tärkeitä tavoitteita. Haluaisin nostaa ennen kaikkea esille kestävän kehityksen, joka on hyvä yleinen yhteiskunnallinen ohjenuora nimenomaan niin kuin se tässä lakiesityksessä ymmärretään eli laajasti käsitettynä huomioidaan taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristönäkökulmat ja vastuu näissä kaikissa kolmessa. Sen lisäksi lain yleisenä tavoitteena mainitaan arvopohjana kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys, ja pidän erityisesti näinä aikoina hyvin tärkeänä, että näitä arvoja — kulttuurien moninaisuutta — pidetään esillä ja vahvistetaan.

15.40 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri! Suomessa varttuvilla lapsilla ja nuorilla pitää olla mahdollisuus onnelliseen lapsuuteen ja saada tasavertaiset eväät myöhempään elämään vanhempien koulutuksesta, taloudellisesta asemasta ja asuinpaikasta riippumatta. Pidänkin hyvänä nyt esittelyssä olevaa nuorisolakia ja sen henkeä vahvistaa nuorten osallistumista, kuuntelemista ja yhdenvertaisuutta, mutta laki ei riitä paikkaamaan niitä puutteita, mitä meillä on muissa peruspalveluissa ja perheiden toimeentulossa vaikuttaen radikaalisti nuorten elämään.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL ja Suomen Nuorisotutkimusseura julkistivat elokuun alussa uraauurtavan seurantatutkimuksensa, jossa seurattiin kaikkia Suomessa vuonna 1987 syntyneitä noin 60 000 henkilöä sikiökaudelta 25-vuotiaiksi asti sekä heidän vanhempiaan. Vuonna 87 syntyneiden ikäluokka varttui 90-luvun laman aikana, jolloin työttömyys ja taloudelliset vaikeudet kohtasivat huomattavaa osaa perheistä. Tuolloin lasten ja perheiden peruspalveluista karsittiin voimakkaasti ja ehkäisevästä työstä tingittiin. Koulu- ja laisten terveystarkastuksia vähennettiin, neuvolatyötä karsittiin, lapsiperheiden kotipalvelut ajettiin alas, nuorisotaloja laitettiin kiinni ja koulujen ja päiväkotien resursseista ja henkilöstöstä säästettiin. Tätä samaa on tehty myös 2010-luvulla.

Lapsen ja nuoren kehitykseen ja hyvinvointiin vaikuttavat sekä perimä että biologinen, psykologinen ja sosiaalinen ympäristö. Siihen vaikuttavat myös yhteiskunnalliset päätökset sekä perheiden ja sukujen sosiaaliset, aineelliset ja kulttuuriset elämänhallinnan voimavarat. Ihminen on kokonaisuus, jossa fyysinen ja psyykinen terveys kietoutuvat yhteen. Vaikka lasten ja nuorten hyvinvointi lähtee perheiden hyvinvoinnista, on muillakin kehitysympäristöillä, kuten päiväkodilla, koululla, asuinympäristöllä, nuorisotalolla ja harrastuksilla suuri merkitys arjen sujumisen ja hyvinvoinnin turvaamisessa. Lapsuusajan kokemuksilla on selvä yhteys nuorten myöhempään hyvinvointiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

THL:n tutkimuksesta käy ilmi, että 90-luvun laman poliittiset päätökset näkyvät. Vuonna 87 syntyneistä joka viides eli lähes 12 000 oli 21 vuoden ikään mennessä käyttänyt psykelääkkeitä tai käynyt psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa. Kaikkiaan noin 15 000:lla eli 26 prosentilla oli merkintöjä rangaistusmääräysrekisterissä tai rikosrekisterissä. 11 000:lta eli 18,5 prosentilta puuttui peruskoulun jälkeinen tutkinto noin viisi vuotta peruskoulun päättymisen jälkeen, ja noin 8 000 heistä ei ole työelämässä.

Lapsuudenaikainen köyhyys on yksittäisistä nuorten aikuisten hyvinvoinnin riskitekijöistä merkittävin. Tämän THL:n tutkimuksen mukaan vanhempien työttömyys sekä taloudelliset ja terveydelliset vaikeudet lisäävät lasten koulunkäynnin ja mielenterveyden ongelmia sekä huostaanottoja. Mitä nuorempi lapsi on ollut perheen kohdatessa taloudellista puutetta, sitä haitallisempaa se on myöhemmän hyvinvoinnin kannalta, kun mittareina ovat koulutus, teiniäitiys, rikollisuus ja mielenterveys. Vanhemmuutta kuormittavien tekijöiden kasautuminen vaikuttaa erityisesti epäsuotuisalla tavalla nuorten kykyyn kiinnittyä yhteiskuntaan.

Terveysongelmat ilmenevät usein vasta pitkän ajan kuluttua. Näin ollen hyvinvoinnin tukeminen ja ehkäisevä työ pitää aloittaa varhain. Lapsiperheitä tulee auttaa jo ennen ongelmien ilmaantumista. Yksilön kannalta tarkasteltuna tänä päivänä suomalainen palvelujärjestelmä toimii liian myöhään ja vasta vakavien ongelmien ilmaannuttua. Tämä tulee korjata.

15.46 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Nuorisotyössä on kyse siitä, että nuorelle tarjotaan mahdollisuus muokata omaa tulevaisuuttansa itsensä näköiseksi, ja tuossa työssä pitää nuoren oman toiveen olla keskiössä. Kyse voi olla nuorisopolitiikasta, siitä, miten edistetään nuorten kansalaisuutta, ja siitä, miten ylipäätään vahvistetaan nuorta sosiaalisesti, olipa kyse elämäntaidoista tai syrjäytymisen ehkäisystä, ja kyse on nuorten itsenäisyyden ja kasvun tukemisesta.

Jos me nyt mietimme niitä isoja rakenteellisia uudistuksia, jotka liittyvät vaikkapa sote-uudistukseen, kuntien ja maakuntien välisen työnjaon uudistamiseen, niin haluaisin oikeastaan haastaa ministeriä miettimään sitä, että entäpä jos nuorten palveluiden lisäksi — olipa kyse nuorisotyöhön liittyvistä palveluista tai koulutuksesta, joka jo on siellä kuntapohjaisesti — keräisimme työllistämispalvelut sinne samaan kassiin ja samaan kokonaisuuteen. Koska jos nyt mietimme näillä eväillä, mitä tällä hetkellä on tiedossa, niin kuntiin jää koulutus, sinne jää nuorisotyö, sinne jäävät työpajat, sinne jäävät ehkäisevä nuorisotyö ja monet nuorten kasvua tukevat palvelut, mutta jos sieltä siirtyvät työllistämispalvelut maakunnan tasolle, niin meillä tulee aika rankka muuri sen väliin, miten nuorten työllistymistä edistetään. Sen takia toivoisin, että nuorten työllistämisvastuu ja työvoimapalveluiden vastuu siirtyisi tässä kokonaisuudistuksessa kuntien tasolle, koska uskon, että siellä me voisimme rakentaa eheämmän kokonaisuuden, joka nimenomaan ottaisi nuoren tarpeet paremmin huomioon, ja varsinkin, kun siellä kunnissa on yritykset, siellä on asunnot ja siellä on monet asiat, jotka nuorten elämään liittyvät. Silloin me voisimme tehdä aidosti monialaisen palvelun, joka tukisi nuorta. Jos ajattelee vaikkapa Hämeenlinnaa, missä meillä on ollut nuorten ja lasten lautakunta, joka on käsitellyt koko tätä sektoria — ja siellä muuten on ollut nuorisovaltuustojen edustus ihan jokaisessa kokouksessa mukana päättämässä näistä asioista — niin se on toiminut hyvin, koska se on osannut katsoa kokonaisuutta. Ja uskoisin, että jos nuorten työllistämispalvelut siirrettäisiin kuntiin, niin syntyisi parempi kokonaisuus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

15.49 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Täällä on todellakin ollut ilo kuunnella tätä keskustelua, kun voi todeta, että edustajat niin hallituksesta kuin oppositiosta ovat olleet tyytyväisiä nuorisolakiin sinällään.

Täällä on nostettu nyt ehkä päällimmäisenä ongelmana työpajatoiminta sekä ehkäisevä nuorisotyö, joka ihan aiheellisesti on ollut nyt tänään keskusteluissa. Toivon, että kun tämä syksy etenee — ja kun ministerikin on luvannut täällä, että tähän etsivään nuorisotyöhön ja työpajatoimintaan haetaan yhteistä ratkaisua ja rahoitus tullaan turvaamaan — niin me voimme yhteisellä rintamalla tuossa ennen joulua sitten kiittää, että olemme onnistuneet tässä.

Mutta, arvoisa puhemies, olen Valtakunnallisen työpajayhdistyksen puheenjohtaja tämän vuoden alusta ja olen tästä syystä kiertänyt eri puolilla Suomea tutustumassa näihin työpajoihin ja näihin toimintoihin ja sisältöihin. Ja nyt oikeastaan tältä osin haluaisin vielä viestittää sen, että kun me puhumme nyt nuorisolaista, niin tähän nuorisolakiin liittyvät myös meidän työllisyyspolitiikka ja hallituksen nyt antamat muut rahoituslinjaukset, jotka koskettavat palkkatukea. Tämä palkkatuki ohjautuu pääsääntöisesti yrityksiin, ja tällä hetkellä työpajoissa on suuri huoli se, että rahoitusta ei sinne enää tule, minkä seurauksena he eivät pysty palkkaamaan enää palkkatukityöllä nuoria näihin työpajoihin. Käytännössä se tulee tarkoittamaan myös sitä, että osa näistä työpajoista eri puolilla Suomea joudutaan ajamaan alas, ja se ei varmasti ole meidän kenenkään tavoite eikä hallituksen eikä eduskunnan tavoite, että tästä rahoituksesta ja palkkatuen riittämättömyydestä johtuen tämä työpajatoiminta ja etsivä nuorisotoiminta joudutaan ajamaan alas.

Sitten, puhemies, ministeri puhui Ohjaamo-toiminnasta ja sen valtakunnallistamisesta. (Puhemies koputtaa) — Tulenko sinne?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän edustajaa siirtymään puhujapönttöön. 2 minuuttia paikalta on se raja, minkä ylittymisen jälkeen joko lopettaa tai siirtyy puhujapönttöön. — Edustaja siirtyy puhujapönttöön.

Arvoisa puhemies! Tätä vähän pelkäsin, että aika ei ihan riitä.

Oikeastaan kysyisin ministeriltä vielä: Ministeri mainitsi tästä Ohjaamo-toiminnasta, joka tällä hetkellä on 30 paikkakunnalla eri puolilla Suomea, ja tämä Ohjaamo-toimintahan on tämmöinen matalan kynnyksen palvelupaikka, jossa meidän nuoret saavat ohjausta, neuvontaa, ja siellä on eri hallinnonalojen — riippuen vähän, miten se on missäkin alueella koottu — ja toimijoiden tämmöinen, voisiko sanoa, palvelukeskittymä. Ja nyt sitten tässä yhteydessä, kun kiersin näitä työpajoja, kiersin myös näissä Ohjaamoissa. Ja nyt minun täytyy sanoa, että olen todella harmissani siitä, että tämä Ohjaamo-toiminta — jonka varmaan on tarkoitettu olevan tämmöinen hyvä paikka, joka ottaisi kopin nuoresta, kun nuorella on erilaisia kysymyksiä — käytännössä ei valitettavasti toimi erityisen hyvin, vaikka ministeri on ilmeisesti saanut toisentyypistä tietoa.

Nyt se perusta, minkä takia se ei toimi, on se, että meillä on eri puolilla kuntia jo rakennettu tällaisia monialaisia toimijayhteisöjä, ja nyt tämä ohjelma on tuonut tavalla tai toisella myös päällekkäisyyttä näitten palveluiden kehittämiseen ja toimintoihin, minkä takia kaikki kunnat eivät ole ottaneet näitä. Muun muassa Helsingissä on ainoastaan yksi Ohjaamo, meillä Etelä-Karjalassa Lappeenrannassa on yksi Ohjaamo. Lahdessa se toimii erittäin hyvin, se toimii ihan omalla mallilla. Mutta sitten meillä on Tamperetta ja monia muita paikkakuntia, missä käytännössä ainakin näitten nuorten parissa työskentelevien ihmis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

ten kannalta nämä toiminnot eivät toimi. Ja sen takia nyt sitten, kun ministeri totesi tässä, että sitä lähdetään valtakunnallistamaan, toivoisi, että tämä selkeytyisi sillä tavalla, että eri kunnissa tunnistettaisiin se, mikä sen todellinen rooli ja tehtävä on, eikä sitä koettaisi sillä tavalla, että kun se on päällekkäistä toimintaa, niin resursseja jaetaan, voisiko sanoa, ei-järkevällä tavalla, ja sen takia sitten tämä toiminta ei ole päässyt syttymään niihin tavoitteisiin, mitä siitä on haettu.

15.53 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Vaikka en enää itsekään tähän nuorisolain piiriin kuulu, niin tästä muutaman sanan rohkenee sanoa.

Ensinnäkin voin yhtyä niihin kiitoksiin, mitä täällä on esitetty tämän lain tavoitteista. Ne ovat erittäin hyviä, ne ovat erittäin kannatettavia, ja siltä osin toivotaan, että tämä laki sitten todella viedään ripeästi myös toimeenpanoon.

Mutta se, mikä täällä on myös noussut esille ja miltä tässä keskustelussa ei voi välttyä, on tämä resurssipuoli, eli tukevatko ne resurssit tämän lain tavoitteita ja sitä, että todella nuorten osallisuutta pystytään kasvattamaan. Tähän kyllä liittyvät olennaisesti nuorten työllisyystilanne ja ne toimenpiteet, mitä siellä pitäisi tehdä. Se on ehkä se viesti, minkä tästä keskustelusta eteenpäin soisi menevän, että nyt kun hyvä laki saadaan eteenpäin, niin myös sitten toivottavasti hyvä hallitus osaisi resurssit siihen taata, jotta välttyisimme niiltä ongelmilta, mitä täällä on hyvin nostettu esille.

Sitten olisin vielä ministeriltä kysynyt. Kun tämän lain käsittelyn yhteydessä on pidetty vähän suurta meteliä siitä asiasta, mikä liittyy lain tavoitteisiin ja niihin niin kutsuttuihin toiminnan lähtökohtina oleviin arvoihin, ja kun täältä sana "monikulttuurisuus" piti vaihtaa muotoon "kulttuurien moninaisuus" ja tätä tietyt poliittiset ryhmät ihan juhlistivat suurena voittona, niin olisin nyt ministeriltä kysynyt, kun pidän tätä hieman ehkä triviaalina asiana: Mikä sitten oikeastaan tässä muuttuu? Vai muuttuuko mikään?

15.55 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Moneen kertaan on täällä jo todettu, että tämä käsittelyssä oleva lakipaketti on toivottu ja odotettu, hyvä kokonaisuus, joka mahdollistaa olosuhteiltaan erilaisten alueiden nuorisotyön tekemisen. Meidän onkin syytä tiedostaa se, että nykyisellään nuorisotyötä tehdään hyvin erilaisissa olosuhteissa ja erilaisilla resursseilla eri puolilla Suomea. Mutta hyviä käytäntöjä löytyy sekä isoista että pienistä kunnista, ja nämä hyvät käytännöt meillä pitää nyt saada esiin ja hyödyntää niitä.

Yli 30-vuotisen toiminnan jälkeenkin nuorten työpajatoiminnan valtakunnallinen peitto ei ole vielä täydellinen. Myöskään nuorisoetsivätoimintaa ei ole vielä joka kunnassa, ja taitaapa olla jokunen kunta, josta ei löydy kumpaakaan mainituista. Onneksi nämä kunnat taitavat olla kuitenkin aika vähissä, yhden käden sormilla laskettavissa, mutta meidän pitää etsiä sinnikkäästi kannusteita, jotta asuinpaikasta riippumatta nuorella olisi mahdollisuus saada tämän lain tarkoittamia palveluja.

Haluan nostaa tässä esille asian, joka ei varsinaisesti kuulu tähän lakiin: tiedonkulku eri asiantuntijoiden välillä täytyy saada kohenemaan. Hyvin usein nuori jää vaille rinnalla kuljijaa, esimerkiksi nuorisoetsivää, sen vuoksi, että tieto ei kulje. Nuorisoetsivän pitää saada nykyistä helpommin personoitua tietoa nuorista, jotta hän löytää sen nuoren, joka tarvitsee aikuista rinnalleen. Nuoret eivät saa olla vain numeroita tilastoissa.

Meidän aikuisten — tässä taidettiin aiemmin todeta, että keski-ikäisten — tulee avata nuorille mahdollisuuksia paikalliseen osallistumiseen. Nuorethan itse ovat hyvin näppäriä ottamaan käyttöön erilaisia työtapoja. He eivät aristele yhteydenpitoa verkossa tai bitti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

maailmassa. Esteet taitavat useimmiten olla meidän aikuisten korvien välissä. Tähän liittyy se, että aikuisen pitää olla tavoitettavissa myös muuna aikana kuin virka-aikana, myöskin siellä netissä käytävään keskusteluun.

Peruskoulun oppilaskunta on ensimmäinen askel järjestäytyneenä vaikuttamiskanavana. Oppilaskunnan työn tukemiseksi tarvitaan asiaan vihkiytyneitä koulun aikuisia ja ihan oikeita asioita. Eli koululaisten ja nuorten pitää saada käsitellä sellaisia asioita, joihin he ihan oikeasti voivat vaikuttaa ja kohtuullisen nopeasti vielä näkevät oman toimintansa vaikutuksen. Vielä parempi olisi, että he itse voisivat olla toteuttamassa näitä hankkeita.

Nuorten kuuleminen on monessa kunnassa arkipäivää. Niin pitää olla, mutta siellä on vielä paljon kehitettävää. Monissa kunnissa on viisaasti otettu nuoret mukaan lautakuntien valmistelutyöhön tasavertaisina muiden päättäjien kanssa. Ja kuten jo aiemminkin todettiinkin, lähes kaikki kunnissa päätettävät asiat ovat jollain tavalla myöskin nuorten asioita.

15.59 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Haluaisin puhua hieman demokratiakasvatuksesta, joka ei uudessa laissa ole sen huonommalla tolalla kuin aikaisemminkaan, mutta valitettavasti ei juuri paremmallakaan.

Meidän koko lapsiin ja nuoriin suuntautuvan demokratiakasvatuksen ja demokratiakäsityksen iso ongelma ja kompastuskivi on se, että aikuisten maailmasta käsin me olemme, että nuoret ajattelevat samalla tavalla; että koulun oppilaskunnassa kuka tahansa 7-vuotias on kykenevä edustamaan kaikkia ekaluokkalaisia, ehkä tokaluokkalaisiakin; että nuorisovaltuustossa kuka tahansa laajasalolainen nuori kykenee kertomaan laajasalolaisten nuorten todellisuudesta; että se, että meillä on iältään nuori henkilö lautakunnassa, tarkoittaa, että nuorten ääni kuuluu lautakunnassa yleisesti. Käytännössä ne nuoret, jotka osallistuvat näihin demokratian performansseihin, joita nuorille järjestetään, ovat yleensä kotoisin perheistä, joissa poliittinen aktiivisuus on arkipäivää ja jotka varsin usein ovat ylemmän keskiluokan perheitä. Tutkimusten mukaan lasten keskuudessa kuitenkin mielipiteet ja näkökannat asioihin poikkeavat toisistaan ihan yhtä laajalla kirjolla kuin aikuisten maailmassakin. Nuorisovaltuuston kokoaminen tällaisin periaattein olisi aivan sama kuin me kokoaisimme meidän eduskunnan sillä perusteella, että kuka tahansa 40-vuotias tamperelainen pystyy hyvin puhumaan kaikkien nelikymppisten tamperelaisten puolesta, ehkä jopa lempääläisten. Tällainen demokratiakäsitys edustaa pikemminkin yksipuoluejärjestelmää kuin monipuoluejärjestelmää, ja sille on ominaista, että se pikemminkin piilottaa mielipide-eroja kuin kasvattaa lapsia hyödyntämään niitä ja pääsemään debatin kautta viisaampiin ratkaisuihin kuin mitenkä yhden äänen, yhden mielipiteen todellisuudessa voidaan päästä.

Toinen fakta on, että niin ikään kuin sosiaaliluokkaankin liittyvät yksilön ominaisuudet korreloivat suoraan siihen, kuinka paljon henkilö luottaa virallisiin demokraattisiin elimiin ja kuinka paljon hän on valmis ja halukas osallistumaan niihin esimerkiksi äänestämällä tai jopa asettumalla itse ehdokkaaksi. Tämä on täysin luonnollista, koska jos ihminen kokee, että järjestelmä ei tuota hänelle mitään positiivista, ei tarjoa hänelle väylää parantaa omaa ja läheistensä asemaa, silloin järkevä ihminen tietysti suuntaa energiansa sellaisiin vaikuttamisen muotoihin, sellaisiin käytäntöihin, joiden kokee paremmin vastaavan tähän tarpeeseen. Tästä johtuu, että meidän pitäisi suhtautua hyvin vakavasti siihen, että nuoret, voi sanoa, jopa hyljeksivät meidän perinteistä demokraattista järjestelmää. Se kertoo epäluottamuksesta, se kertoo vallattomuuden tunteesta, ja ennen kaikkea se kertoo ihan valtavasta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

muutostarpeesta tässä järjestelmässä, ei suinkaan siinä, kuinka hyvin me osaamme ai-vopestä meidän nuoret siihen.

16.03 Kimmo Kivelä ps: Arvoisa puhemies! On oikeastaan varsin hieno asia, että näin aloittaessamme syksyn istuntokautta ensimmäisenä asiana on nuorisolaki ja että se on heittänyt näin paljon kiinnostusta eri näkökulmista. Tässä salissa on käytetty jo 50 puheen-vuoroa tähän mennessä ja hyvin erilaisista näkökulmista on asioita tuotu esiin: ihan nuorten arjesta selviämiset, tulevaisuuden mahdollisuudet, on kuultu sosiologista analyysia, on tehty kehittämisideoita ja näin edelleen. Oikeastaan tämä on varsin hyvä merkki, että tässä salissa on huoli ja vastuuntunne nuorista. Ja ennen kaikkea se ajattelu on ollut monissa, että ei tehdä lakia nuoria varten vaan että nostetaan näin, että nuori entistä enemmän elämäs-ään voisi olla subjektina.

Tuossa debatin aikana itse toin esille tuon perimmäisen kysymyksen: kuka viime kädessä oikeastaan ottaa kopin nuorista? Ja ministeri tähän vastasi, että juuri tämä Ohjaamo-toiminta ja sen kehittäminen ja laajentaminen on se vastuullinen, realistinen tie. Tähän liit-tyen kysyisin ministeriltä: missä määrin nykyisin esimerkiksi tietosuojakysymykset ovat esteenä, että tällainen Ohjaamo-toiminta ei parhaalla mahdollisella tavalla ole nuoria pal-velemissa?

16.05 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tänään on käyty hyvää keskus-telua nuorisoin tilanteesta ja siitä, miten me voimme täällä valtakunnan tasolla viedä eteen-päin myös tätä nuorisopuolta. Tietenkin työllistymismahdollisuudet on iso asia, mutta sit-ten ovat nämä kaikki tukitoimet, mitä sitten siellä puolella voidaan tehdä, ja tämän etsivän nuorisotyön osalta on kyllä todettava, että on mielenkiintoista, mitä tuolla työmarkkinajär-jestöjen esityksessä sitten tulee tähän asiaan liittyen, että miten siellä puolella voidaan vie-dä eteenpäin sitä mallia, koska sitä pidetään kuitenkin hyvänä. Silloin 2011 kun tuli tämä mahdollisuus, kuitenkin säädettiin, että tämä työ on vapaaehtoista kuntien tekemänä ja kui-tenkin resurssit pitää turvata tähän, vaikka hyvä ajatus ja kehityskulku omastakin mieles-täni olisi se, että tätä pitää olla kattavasti tarjolla valtakunnallisesti, koska, kuten sanottua, se maksaa itsensä kyllä takaisin.

Vierailimme pari viikkoa sitten Oulussa tuolla Suomen ensimmäisessä tämmöisessä nuorisopuolen Ohjaamossa, jossa on koottu moniammatillisesti nämä kaikki nuoria tuke-vat toiminnot viranomaispuolelta ja nuorisotyön puolelta. Ne tuloksethan ovat merkittäviä siellä, ja mitä sieltä terveisiä tuli ammattilaisilta, ne koskivat nimenomaan edelleen tätä eri viranomaisten välistä tiedonsaantia, josta tässä hallituksen lakiesityksen tekstissäkin puhu-taan. Hyviä kokeiluja tähän asiaan liittyen on, mutta, kuten me tiedämme, sekä nuorten että lasten puolella on edelleen tukitoimissa ja auttamistyössä viranomaisten kesken ongelmia siinä, että tämä tiedonsaanti ei toimi, ja traagisiakin tilanteita syntyy, kun jääpi tiedosta-matta pahoja tilanteita perheessä. Myös nuorten osalta tässä on ongelmia eri toimijoitten välillä, niin kuin eri työllisyystoimijoitten ja valtion ja kuntien viranomaisten kesken. Eli tämä tiedonsaanti on sellainen asia, joka pitäisi saada kyllä valtakunnallisesti ratkaistua. (Puhemies koputtaa)

Haluaisin vielä sanan tuosta maakuntavaltuustoasiasta sanoa. Erinomainen avaus on se, että siellä puolella tulisivat maakuntavaltuustoihin nämä nuorten...

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

Puhemies Maria Lohela: Nyt kyllä pitäisi, anteeksi, edustaja Jarvan jo siirtyä sitten jatkamaan puhetta tänne puhujapöytäntöön, jos haluatte.

No niin, minäpä siirryn sitten. — Niin, arvoisa puhemies, jatkaakseni vielä noista vaikuttamismahdollisuuksista: Olen itse ollut maakuntavaltuuston jäsen tuolla Kainuussa, kun meillä oli Kainuussa tämä maakuntahallintokokeilu silloin. Hyviä tuloksia tuli siinä, mutta myös käytiin keskustelua siinä silloin tästä nuorten osallistumisesta, ja meillähän perustettiin myöskin sitten — olin osin siinä mukana perustamassa — nuorten oma tämmöinen... maakunnallisesta nuorisoforumista puhutaan tällä hetkellä, että virallista valtuustoa ei tällä hetkellä ole nyt sitten. Mutta jäi toimimaan kuitenkin tämmöinen nuorten vaikuttajaverkosto. Siellä he pystyvät alueellisesti sitten paljon laajemmin ottamaan kantaa asioihin, jotka nuoria koskettavat. Se on hyvä asia.

Mutta siihenkin pitää saada semmoista runkoa. Semmoista on mietitty, että kuka niissä sitten toimii aikuisten puolelta tämmöisenä toimijana ja tukijana, nuorisopuolelta tai esimerkiksi koulutuspuolelta. Itse olen ollut esimerkiksi Kajaanin nuorisovaltuuston jäsen aikoinaan viitisentoista vuotta sitten, ja on sanalla sanottava, että jos ei siinä ole nuorisotyöntekijä tai joku muu ammattilainen mukana reilusti sitä kuitenkin auttamassa ja viemässä eteenpäin, että mihin nyt kannattaa tarttua, mitkä ovat ne toimintatavat, ja jollei ole sellaista tietynlaista vaikuttamiskoulutusta siihen liittyen — eli ole tavallaan tämmöistä, miten sen sanoisi, valiokuntaneuvosta tällä nuorisovaikuttajaryhmällä mukana — niin hirveän vaikea siihen aitoon vaikuttamiseen on sitten mennä eteenpäin. Kyllä niistä helposti tulee sitten diskojenjärjestäjäryhmiä. Minulla on oma kokemus tästä hyvin vahvasti. Ja jotta tämä aito osallistuminen ja vaikuttaminen ja siihen päätöksentekoon oikean panoksen antaminen on mahdollista, niin siihen tukitoimintaan tarvitaan sitten myös resursseja.

Kaiken kaikkiaan tämä nuorisolain eteenpäinvieminen on hyvä asia. Mutta valiokuntakäsittelyssä varmaan tulemme ottamaan kantaa sitten vielä myös tähän, miten nimenomaan tätä nuorten osallistumista voidaan vielä konkreettisemmin vahvistaa. Ja siellä kuntatasolla ja maakuntatasollahan sitten tietenkin tehdään se käytännön kehittämistyö meidän hyvien nuorisotyöntekijöitten ja muitten ammattilaisten avulla.

Puhemies Maria Lohela: Listalla on vielä yksi puheenvuoro pyydettyä. Sen jälkeen ministeri Grahn-Laasoselle mahdollisuus vastata, jos niin haluatte.

16.10 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! On todella upeaa, että me olemme päässeet ensimmäisenä hallituksen esittelyä käymään läpi nuorisolakia, meidän nuorten tilannetta. Laki on tavoitteiltaan erittäin hyvä, ja nostan muutaman tähän loppuun: tuetaan nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä ja kansalaisyhteiskunnassa toimimista, eli monia hyviä tavoitteita.

Varmasti meillä on jatkossakin kysymyksiä, millä tavalla voimme toimia entistä paremmin, mutta tältä osin nuorisolaissa hienosti tulee moniammatillisuus, joka on tätä päivää, että lähdetään pohtimaan siellä ihan vaikka koulutasolla, miten erilaisten ammattilaisten roolit sovitetaan yhteen nykyistä paremmin. Yhtä lailla täällä nousi kysymys siitä, miten löytyy se yksi tärkeä henkilö, joka vastaa nuoresta. Se on ehkä semmoinen avainkysymys, joka tulee ratkaistavaksi. Yhtä lailla on tämä kysymys tiedonkulusta, miltä osin tulee, ja Sitralla on ollut näitä liputtamis- ja muita hankkeita, joissa on haettu konkreettisia keinoja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

Ajattelin kuitenkin lopettaa puheenvuoroni Pikku G:n lauluun, siinä oleviin sanoihin, jossa Pikku G laulaa: "Me ollaan nuoriso, me ollaan tulevaisuus. Kaikki kasvaa, lapset varttuu. Virheist oppii ja kokemust karttuu. Ketkä meist ei ois ettiny ittee, jokainen meist on vip."

Puhemies Maria Lohela: Sitten ministeri Grahn-Laasonen, 3 minuuttia.

16.12 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia eduskunnalle näistä hyvinkin rohkaisevista puheenvuoroista. Nuorisolaki — uudistettu, entistäkin parempi nuorisolaki — sai kyllä tässä lähetekeskustelussa hyvän, positiivisen vastaanoton ja siirtyy nyt sitten seuraavaksi valiokunnan käsiteltäväksi.

Kyllähän se niin on, että tämä nuorten osallisuus on meille yhteinen asia ja sen pitää toteutua päätöksenteon kaikilla sektoreilla. Hallituksen nuorisoministerinä olen toisinaan huolissani siitä, ettei nuorisoasioita niputeta vain ikään kuin nuorisotoimialaan vaan että nuorten ääni kuuluisi päätöksenteossa kaikilla sektoreilla. Puhutaanpa sitten sosiaali- ja terveydenhuollosta tai maankäytöstä, asumisesta, rakentamisesta, ihan kaikesta, koulutuspolitiikasta itsestäänselvästi ja niin edelleen, niiden tulisi olla sellaisia politiikan sektoreita, joissa nuorilla on sanansa sanottavana. Eli kaikki politiikka, voi sanoa, on nuorisopolitiikkaa, ja nuorten ottaminen mukaan päätöksentekoon vaatii meiltä päättäjiltä työtä sen eteen, että nuorten ääni kuuluu.

Täällä käytettiin hyviä puheenvuoroja siitä, miten ei ole olemassa jotain yhtä nuorten ääntä, vaan on hyvin paljon erilaisia ääniä yhä moniarvoisemmassa yhteiskunnassa. Se on rikkaus ja vahvuus, mutta se vaatii meiltä sitä, että kuullaan entistä herkemällä korvalla erilaisia näkemyksiä, ei ainoastaan yksittäisiä näkemyksiä.

Täällä nousi muutamia kysymyksiä ja havaintoja vielä esiin, ja paljon jää tietysti vielä myöhempiinkin vaiheisiin käsiteltäväksi.

Ohjaamoista: erittäin tärkeätä tavoitteessa valtakunnallistaa Ohjaamot on se, että löytyy sellaisia toimivia paikallisia ratkaisuja, joissa ei rakenneta jotain uutta päälle tai päällekkäistä toimintaa, vaan rakennetaan semmoiset verkostoyhteistyömallit, joilla nuorten palvelut ovat mahdollisimman helposti saavutettavissa meidän nuorille, ja että Ohjaamoista käsin voidaan ohjata nuoret oikealle polulle, elämässä eteenpäin, niin että on yksi paikka, jonne mennä, josta voi saada apua ja tukea. Mutta tässä meillä on iso työ vielä edessä.

Samoin uusi nuorisotakuutyöryhmä tuottaa varmasti uusia ehdotuksia, joihin toivon, että suhtaudutaan ennakkoluulottomasti, niin että syntyisi myöskin semmoisia uusia ajatuksia. Viime hallituskaudella asetettiin tämä nuorisotakuutavoite, mutta selvää on, ettei se tullut valmiiksi neljässä vuodessa, vaan siinä oli paljon puutteita. Niitä pyritään nyt tilkitsemään ja kehittämään tätä toimintaa niin, että nuorten parissa työskentelevät entistä vahvemmin toimisivat yhdessä niin, että yksilölliset polut ja apu tavoittaisivat jokaisen nuoren.

Samoin kannatan kaikkia niitä erilaisia osallisuuden muotoja, olivat ne sitten nuorisovaltuustoja, oppilaskuntia tai uuteen maakuntaan rakentuvaa nuorten demokratiaa ja erilaisia vaikuttamisväyliä, jotta me saamme nuorten äänen paremmin kuulumaan kaikilla päätöksenteon tasoilla.

Kiitoksia tästä keskustelusta. Palaamme nuorisolakiin sitten, kun eduskunta on ehtinyt asiaan vielä syvällisemmin paneutua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

16.15 **Anders Adlercreutz r:** Tack, fru talman! Tämä lakipakettihan on, kuten edustaja Gustafsson tuossa sanoi, varsin ok kokonaisuus, ja tässä on hyviä tavoitteita, esimerkiksi tämä kulttuurisen moninaisuuden edistäminen, on se sitten sitä tai monikulttuurisuutta.

Haluaisin hieman kysyä tästä etsivästä nuorisotyöstä. Hallituksen tavoitteissahan on kaikei sanottu, että sen pitäisi kattaa koko maa. Se on kuitenkin ollut raskaiden leikkausuhkien alla nyt kahdessa budjettikäsittelyssä. Niitä uhkiaahan on hieman saatu sitten torjuttua käsittelyissä. Miten näette: miten tämä tavoite, että se kattaisi koko maan — joka on nähdäkseni hyvin tärkeä tavoite tämän alueellisen yhdenvertaisuuden kannalta — on yhteensovitettavissa tämän tiukan taloustilanteen ja ilmeisen leikkaushalun kanssa? — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Grahn-Laasonen, minuutti riittänee.

16.16 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä aihetta on käsitelty tässä salissa jo runsaan tovin, ja olen vastannut tähän rahoitukseen liittyvään kysymykseen jo useamman kerran. Hallituksen tahtotila on se, että voisimme turvata etsivän nuorisotyön, työpajatoiminnan ja nuorten aikuisten osaamisohjelman rahoituksen, ja tähän asiaan tullaan palaamaan seuraavan kuukauden aikana.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.